ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร | ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร

สาขา | **ภาควิชา**

เรื่อง ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

Opinion towards Food Security of Farmers, Tha Takiap Sub-District, Tha Takiap District, Chachoengsao Province

นามผู้วิจัย นางสาวรัชดา นกอยู่

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(รองศาสตราจารย์พิชัย ทองดีเลิศ, ค.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(รองศาสตราจารย์สาวิตรี รังสิภัทร์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(รองศาสตราจารย์พิชัย ทองดีเลิศ, ค.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

Opinion towards Food Security of Farmers, Tha Takiap Sub-District, Tha Takiap District, Chachoengsao Province

โดย

นางสาวรัชดา นกอยู่

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รัชดา นกอยู่ 2557: ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์พิชัย ทองดีเลิศ, ค.ด. 112 หน้า

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร 2) ศึกษาความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร 3) ศึกษาการรับรู้ข่าวสารด้านความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร 4) ศึกษาความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร 5) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดเชิงเทรา จำนวน 360 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test F-test และ LSD สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารเป็นรายคู่ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.1) อายุเฉลี่ย 49.44 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 คน การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 56.7) ประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 21.89 ปี รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย 114,236.78 บาท 2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 68.6 3) เกษตรกรรับรู้ข่าวสารทางการเกษตรผ่านสื่อมวลชนมากที่สุด คือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 64.4) ผ่านแหล่งข่าวสาร 1-2 แหล่ง (ร้อยละ 44.7) 4) ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 56.46) 5) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ต่อปีของครัวเรือนที่แตกต่างกัน และการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต **ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Ratchada Nokyoo 2014: Opinion towards Food Security of Farmers, Tha Takiap Sub-District,Tha Takiap District, Chachoengsao Province. Master of Science (Agricultural Extension), Major Field: Agricultural Extension, Department of Agricultural Extension and Communication. Thesis Advisor: Associate Professor Pichai Tongdeelert, Ph.D. 112 pages.

The objectives of this research were: 1) to study basic demographic characteristics of farmers, 2) to examine knowledge about food security of farmers, 3) to indicate perception of information about food security of farmers, 4) to identify opinion on food security of farmers, and 5) to compare opinion on food security of farmers differed by their basic demographic characteristics, knowledge, and perception of information about food security. Samples were 360 farmers in Tha takiab sub-district, Tha takiab district, Chachoengsao province. Data were collected by using an interview schedule. Descriptive statistic included percentage, arithmetic mean, standard deviation, minimum, and maximum figure. Inferential statistic to test hypotheses were t-test, F test, and LSD to test mean differences in opinion on food security among each pair group of farmers at the 0.05 level of significance.

Research findings revealed that 1) most farmers were females (56.1%). On an average, they were 49.44 years old, had 4.42 household members, attained primary education (56.7%), gained 21.89 years of farm experiences, earned 114,236.78 Baht of annual household income. 2) Farmers had knowledge about food security at the high level (68.6%). 3) They perceived information about agriculture from 1-2 sources via television the most (64.4%). 4) They expressed opinion on food security at the moderate level (mean=56.46). 5) Results from hypotheses testing indicated that farmers who had differences in annual household income and perception of information would express differences in their opinion towards food security at the 0.05 and 0.01 level of significance, respectively.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับการช่วยเหลือดูแลที่เต็มเปี่ยมด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. พิชัย ทองดีเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. สาวิตรี รังสิภัทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำ ชี้แนะแนวทาง พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มดำเนินการวิจัยจนกระทั่งแล้วเสร็จ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงานวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ ผศ. พีรชัย กุลชัย จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยและลงเก็บข้อมูลงานวิจัย รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัย ขอขอบคุณครอบครัวและผู้มีพระคุณทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนช่วยเหลือในการทำวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และให้กำลังใจตลอดมา และเพื่อนๆ ปริญญาโทสาขาส่งเสริมการเกษตร ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด รวมทั้งเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบ ตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและทำให้เกิดงานวิจัยฉบับนี้ขึ้นมา

คุณประโยชน์ต่างๆ และความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ข้าพเจ้าขอมอบแด่ครอบครัว นกอยู่ ที่คอยช่วยเหลือ แนะนำ ให้กำลังใจ และสนับสนุนทุนการศึกษามาเป็นอย่างดี ตลอดเวลาจนสำเร็จการศึกษา ผู้วิจัยระลึกถึงพระคุณในความอนุเคราะห์อยู่เสมอ จึงขอขอบพระคุณให้ปรากฏไว้ ณ ที่นี้

รัชดา นกอยู่
เมษายน 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น	7
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้	13
แนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร	16
นิยามและความหมายของความมั่นคงทางอาหาร	20
แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	23
สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารในประเทศไทย	27
สภาพทั่วไปของตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	29
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
สมมติฐานการวิจัย	35
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	36
กรอบแนวคิดการวิจัย	37
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	38
ประชากร	38
กลุ่มตัวอย่าง	38
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การวัดตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย	40
การทดสอบเครื่องมือ	45
การเก็บรวมรวมข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	47
ผลการวิจัย	47
ข้อวิจารณ์	77
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	81
สรุปผลการวิจัย	81
ข้อเสนอแนะ	85
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	87
ภาคผนวก	95
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	96
ภาคผนวก ข ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์	102
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	106
ภาคผนวก ง ประมวลภาพการเก็บข้อมูล	108
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	112

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา	39
2	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	47
3	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นรายข้อ	49
4	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	52
5	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	52
6	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	54
7	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามเพศ โดย t -test	59
8	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว	61
9	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว	62
10	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว	64

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำการเกษตร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว	66
12	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว	68
13	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย จำแนกตามรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร เป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)	69
14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามระดับความรู้ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว	70
15	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว	71
16	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารด้าน อาหารพอเพียง โดยรวมจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคง ทางอาหารเป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)	73
17	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร เป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)	74
18	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร รวมทุกด้านจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร เป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)	75
19	สรุปผลทดสอบสมมติฐาน	82

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
1	ค่าความชื่อมั่นครอนบัคแอลฟาแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	103
2	ค่าความชื่อมั่นครอนบัคแอลฟาแบบสัมภาษณ์จำแนกตามความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร	104

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพผนวกที่		หน้า
1	การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย	109
2	สภาพพื้นที่ที่ลงเก็บข้อมูลงานวิจัย	111

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลกของโลกในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงทางอาหาร ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในรูปแบบต่างๆ เช่น พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว รวมถึงการเพิ่มขึ้นของประชากร ที่ทำให้มีความต้องการอาหารมากขึ้นเพื่อเลี้ยงดูประชากรที่มีอยู่และที่กำลังเกิดขึ้นมา ทำให้มีความกังวลถึงปริมาณอาหารที่จะเลี้ยงดูประชากรโลกที่ไม่เพียงพอและอาหารที่มีอยู่ก็เป็นอาหารที่ไม่ปลอดภัยมีการปนเปื้อนจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมาก จากประชากรโลกจำนวน 7000 ล้านคนในปัจจุบันมีประชากรที่อดอยากไม่มีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอถึง 1,000 ล้านคน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการผลิตอาหาร ทำให้หลายประเทศตกอยู่ในภาวะวิกฤตขาดแคลนอาหาร โดยเฉพาะเมื่อผลผลิตทางการเกษตรมีราคาแพง และไม่สามารถผลิตได้เพียงพอตามความต้องการ ดังนั้นความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหา ความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทาย ดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศและประชากรโลก

สำหรับภาคการเกษตรในประเทศไทยนั้นมีบทบาทที่สำคัญต่อเศรษฐกิจไทย ไม่เพียงแต่จะเป็นแหล่งรองรับอาชีพของประชากรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของประเทศ แต่ยังเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลก ทั้งเพื่อการบริโภคและส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยสินค้าเกษตรที่เป็นสินค้าอาหารหลักของประเทศไทย ได้แก่ ข้าว ผักและผลไม้ต่างๆ เนื้อหมู เนื้อไก่ สินค้าส่งออกของไทย ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง สับปะรด และกุ้งแช่แข็ง ดังนั้นในภาพรวมแล้วประเทศไทยมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางด้านอาหาร และน่าจะมีความพอเพียงทางด้านอาหาร โดยเฉพาะข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักของไทย เนื่องจากจะเห็นได้ว่าประเทศไทย มีภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ และสามารถผลิตอาหารและส่งออกได้ในหลายๆประเภท โดยเฉพาะข้าวที่ไทยสามารถผลิตได้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศถึง ร้อยละ 75 และเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก สำหรับประเทศไทยจะมีความมั่นคงทางด้านอาหาร อาจจะเป็นการสรุปที่เร็วเกินไปทั้งนี้ เพราะสภาวะภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ประเทศไทยประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ปัญหาภัยแล้ง และปัญหาน้ำท่วม ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ทำให้การผลิตทางการเกษตรและการส่งออกชะลอตัวลง ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อดูข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยจะพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เพิ่มมากขึ้น แต่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ นั้นชะลอตัวลง และถดถอยลง อีกทั้งอัตราการว่างงาน และอัตราเงินเฟ้อ ก็เพิ่มขึ้นด้วย โดยเมื่อดูระดับราคาสินค้าอาหารของไทยนั้น จะพบว่าราคาข้าวไทยนั้น มีราคาสูงขึ้น จนถึงในปัจจุบัน ดังนั้น จึงมีแนวโน้มว่า ประชากรไทยอาจมีความเสี่ยงในการเข้าถึงอาหาร ในอนาคตได้ โดยเฉพาะประชาชนที่มีฐานะยากจน ทั้งคนจนที่อยู่ในเขตเมือง และคนจนที่อยู่ในเขตชนบท ที่ไม่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สามารถเพาะปลูกได้ (สิรินทิพย์ นรินทร์ศิลป์, 2555) และในปัจจุบันมีประชากรที่อดยากไม่มีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอถึง 1000 ล้านคน ประเทศไทยก็มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร ถึงแม้ว่าจะเป็นประเทศเกษตรกรรมที่ผลิตอาหารเลี้ยงพลโลกแต่ก็มีปัญหาความมั่นคงทางอาหารทั้งในเชิงปริมาณอาหารที่ยังมีผู้อดอยากอยู่ และในเชิงคุณภาพที่การบริโภคอาหารที่มีการปนเปื้อนของสารพิษหรือสารเคมีทางการเกษตร และการได้รับสารอาหารที่ไม่เพียงพอตามหลักโภชนาการโดยมีสถานการณ์ที่ทำให้เกิดวิกฤติทางอาหารได้แก่ การลดลงของแหล่งอาหารจากธรรมชาติจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่ป่าไม้ไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรมทำให้พื้นที่แหล่งอาหารจากธรรมชาติลดน้อยลง และพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่กลายเป็นพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลัง ยางพารา อ้อย ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น การปลูกพืชอาหารโดยตรงมีปริมาณน้อย ประกอบกับมีความแปรปรวนของสภาพอากาศเนื่องจากภาวะโลกร้อน ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค เกษตรกรส่วนใหญ่จึงเลิกปลูกพืชอาหารและพยายามปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อขายแล้วนำเงินที่ได้มาซื้ออาหารซึ่งก็มีราคาแพงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการลดลงของพื้นที่อาหารในธรรมชาติทำให้การเก็บหาอาหารที่ปลอดภัยและเป็นของฟรีที่ได้จากธรรมชาติมีปริมาณลดลง ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงทางอาหาร

จากปัญหาดังกล่าวได้สะท้อนถึงสภาวะความเสี่ยงของความมั่นคงทางอาหารของชุมชนเกษตรหรือเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการผลิตทางการเกษตรในอดีตที่เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ก่อนจะเปลี่ยนรูปแบบเป็นการเกษตรแผนใหม่ ภายใต้กระแสการ ปฏิวัติเขียว (Green revolution) ที่มุ่งเน้นการผลิตจากภายนอก เช่นปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชแบบเข้มข้นและใช้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อระบบนิเวศซึ่งเป็นฐานการผลิตให้เสื่อมโทรมลง รวมทั้งมีผลต่อสุขภาพอนามัยของเกษตรกรและผู้บริโภค ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาภาวะหนี้สินและความยากจน ส่งผลให้ความเข้มแข็งของภาคเกษตรกรลดลง การพึ่งตนเองทั้งในวิถีการทางเกษตรซึ่งเป็นวิถีหลักชุมชนท้องถิ่นลดลงอย่างมาก

พื้นที่ของตำบลท่าตะเกียบ มีเนื้อที่ประมาณ 677,500 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นที่ลาดเนิน มีทิวเขาและป่าดงดิบที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และเป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนแห่งชาติ แควระบม-สียัด ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมหลายจังหวัดและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของแม่น้ำบางปะกง เป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้ทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้มะค่าโมง ไม้ประดู่ ไม้ตะแบก เป็นต้น และประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา สับปะรด ข้าวโพด และพืชผัก และเป็นแหล่งปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออก มีแหล่งที่ทำเกษตรอินทรีย์ทั้งข้าวและผัก ส่งออกต่างประเทศ แหล่งเพาะเห็นฟาง และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร นอกจากนี้ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลัง ข้าว ยางพาราและปาล์มน้ำมัน ทำให้มีการปลูกพืชอาหารน้อยลง รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ ความเจริญและเทคโนโลยีที่เข้ามาในพื้นที่ มีโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมแปรรูป โรงงานไฟฟ้า โรงงานแปรรูปไม้ ซึ่งทำให้เผชิญกับความเสี่ยงเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ที่เกิดจากการผลิตทางการเกษตรที่ผันผวน ร่วมทั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอ่างเขาฤาไน แควระบม ป่าสียัด ยังมีการตัดไม้มาทำเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนั้นล้วนแต่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือนของเกษตรกร

ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นและความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเกษตรกร ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเกษตรกร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ศึกษาการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

4. ศึกษาความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

6. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรด้านความมั่นคงทางอาหาร ในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนเกษตรกร ที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของเกษตรกรแต่ละบุคคลต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ท่าตะเกียบ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง การกินดี อยู่ดีของครอบครัวเกษตรกร ชุมชนในพื้นที่ท่าตะเกียน มีปริมาณอาหารที่เพียงพอสำหรับครัวเรือน สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอด มีการทำการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมี และมีแหล่งซื้อขายอาหารที่เป็นธรรมและปลอดภัยภายในชุมชน มีการนำอาภูมิปัญญาเข้ามาใช้ รวมถึงการเข้าถึง ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และอาหารธรรมชาติได้ง่าย และใช้ความรู้ ภูมิปัญญา ความสามารถและเทคโนโลยีที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดการทรัพยากรเหล่านี้ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับชีวิต วัฒนธรรมชุมชน และระบบนิเวศ ซึ่งจะทำให้ครอบครัวและชุมชนมีอาหารเพื่อการบริโภคได้อย่างพอเพียงตลอดเวลาที่ต้องการและอาหารจะต้องนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และปลอดภัย

การมีปริมาณอาหารที่เพียงพอ หมายถึง การที่เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบสามารถที่จะผลิตอาหารได้อย่างเพียงพอภายในครัวเรือน และชุมชน

คุณภาพอาหารปลอดภัย หมายถึง การที่เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบสามารถผลิตและบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัย คืออาหารจะต้องปลอดสารพิษและเชื้อโรค หรือการนำเอาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์

มีระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ หมายถึง เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ เช่นการทำการเกษตรโดยดูแลสภาพแวดล้อมภายในครัวเรือนและชุมชน และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

มีระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม หมายถึง มีการกระจายอาหารอย่างทั่วถึงทั้งในครัวเรือนและชุมชนในพื้นที่ท่าตะเกียบ

มีความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร หมายถึง ที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ พื้นที่สาธารณะและทรัพยากรอื่นๆในพื้นที่ท่าตะเกียบที่ทำให้เกิดความมั่นคง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของเกษตรกรที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอาหารพอเพียง ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม และด้านการมีความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร

ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง ความสามารถในการจำ แบ่งออกเป็นความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่ ความหมาย องค์ประกอบความมั่นคงทางอาหาร ประโยชน์ ผลกระทบ ข้อดีข้อเสีย

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง จำนวนแหล่งข่าวสารที่เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบได้รับข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารจากแหล่งต่างๆ คือ

1) สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ญาติพี่น้อง

2) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ป้ายประชาสัมพันธ์

3) สื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต

4) สื่อกิจกรรม ได้แก่ นิทรรศการ สัมมนา การศึกษาดูงาน การสาธิต

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะทั่วไปส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำการเกษตร รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร

อายุ หมายถึง จำนวนปีเต็มของเกษตรกร ซึ่งนับจากปีที่เกิดจนถึงวันที่ให้ข้อมูล อายุเกิน 6 เดือนให้ปัดเป็น 1 ปีเต็ม หน่วยเป็นปี

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุดของเกษตรกร ได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา ตั้งแต่มัธยมศึกษาขึ้นไป

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกของเกษตรกร รวมตัวเกษตรกรเอง ประกอบด้วย สามี ภรรยา บุตรชาย บุตรหญิง บิดา มารดา และบุคคลอื่นๆ ภายในครัวเรือน หน่วยเป็นคน

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร หมายถึง ระยะเวลาในการทำการเกษตรของเกษตรกรจนถึงปี พ.ศ. 2556 มีหน่วยเป็นปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร หมายถึง รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรซึ่งเป็นรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร หรืออาชีพเสริมนอกภาคการเกษตร โดยไม่หักค่าใช้จ่ายในปีการผลิต พ.ศ. 2556 หน่วยเป็นบาทต่อปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ ประกอบด้วย

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
4. นิยามและความหมายของความมั่นคงทางด้านอาหาร
5. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร
6. สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารในประเทศไทย
7. สภาพทั่วไปของตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

ความคิดเห็น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของความคิดเห็นไว้หลากหลาย ดั้งนี้

ลัดดา กิตติวิภาค (2535) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น คือ “ความคิดที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบในทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด”

จำลอง เงินดี (2534: 2) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ่งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคน แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534: 78) ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติการที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อ หรือความรู้สึกอย่างไรเป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ดั้งนั้นการวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

จุรี จันทรทรัพย์ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกของบุคคลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ด้วยการพูดหรือการเขียน ซึ่งการแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมระหว่างบุคคลเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณา และประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ซึ่งความคิดเห็นนี้ อาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นๆก็ได้

ยุวดี กวาตระกูล (2537) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกในการลงความเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่บุคคลเห็นว่าถูกต้อง โดยอาศัยความรู้ประสบการณ์การเรียนรู้ มาแสดงออกตามความรู้สึก ความคิด ความเชื่อทัศนคติของบุคคลนั้น ในรูปของภาษาพูดหรือภาษาเขียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริง

นพมาศ ธีรเวคิน (2539) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคม หรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้ คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งสะท้อนถึงความในใจ

อมราวดี เหมาคม (2528) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการแสดงออกของบุคคลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ความคิดเห็นจะเกี่ยวกับค่านิยมและทัศนคติ ซึ่งมีผลมาจากคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น ความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน การติดต่อระหว่างบุคคล ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญให้บุคคลมีความคิดเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง การแสดงออกของความคิดเห็น อาจเป็นไปในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

พุธรัตน์ สุขพงษ์ไทย (2550) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งพื้นฐานทางสังคม และความเชื่อ มาใช้ในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจเป็นการพูดหรือเขียนก็ได้

นงนุช ท่วมจร (2552) ได้กล่าวสรุปว่าความคิดเห็น (Opinions) หมายถึงการแสดงออกถึงความเชื่อทัศนะการวินิจฉัยการพิจารณาประเมินผลอย่างมีรูปแบบโดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติข้อเท็จจริงความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งการแสดงความคิดเห็นอาจแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้ไม่ว่าจะพูดจากใจจริงพูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อนา อนาวิไล (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูดหรือเขียน โดยอาศัยพื้นฐานด้านความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติของบุคคลที่มิต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยการพูดหรือเขียน อาศัยพื้นฐาน ความรู้ ค่านิยม เจตคติ ประสบการณ์ทำงานหรือสิ่งแวดล้อมต่างๆการแสดงความคิดเห็นอาจจะเป็นไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ก็ได้ และการแสดงความคิดเห็นอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคน

จากการให้ความหมายของความคิดเห็นของท่านทั้งหลาย ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของความคิดเห็นกล่าวคือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้น ๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

ความสำคัญของความคิดเห็น

Feldman (1971) ได้กล่าวไว้ว่า การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคลกลุ่มบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใดๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดการทำงานด้วย เพราะทำให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นไปตามความพอใจของผู้ร่วมงาน

Best (1977) ได้กล่าวไว้ว่า ในการศึกษาความคิดเห็นต่างๆ ส่วนมากจะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด ได้แก่ การซักถาม สอบถาม บันทึกไว้ และรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ซึ่ง Best ได้เสนอแนะว่า “วิธีที่ง่ายที่สุดที่บอกความคิดเห็น คือ การแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ เพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นใด และจะสามารถทำตามข้อคิดเห็นเหล่านั้นได้ หรือในการวางนโยบายใดๆ ก็ตามความคิดเห็นที่วัดออกมาได้จะทำให้ผู้บริหารเห็นว่าสมควรหรือไม ในอันที่จะดำเนินการตามนโยบายหรือล้มเลิกไป”

วิศิษฐ์ จันทรโนมัย (2544) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาความคิดเห็นเป็นการศึกษาด้านจิตวิทยาที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งแสดงออกมาโดยการพูด การเขียน ซึ่งมนุษย์นั้นจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค โดยคิดหาเหตุผลว่าควรจะกระทำอย่างไร ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลจะใช้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการกำหนดนโยบาย หรือปรับปรุง แก้ไขในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเป้าหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเภทของความคิดเห็น

Remmer (1954: 6-7) กล่าวไว้ว่าความคิดเห็นมี 2 ประการด้วยกัน คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางใต้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทิศทางลบสุด ได้แก่ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย เห็นด้วย

ทรงศักดิ์ ปรีชา และคณะ (2542) ได้แบ่งความคิดเห็นออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การคิดโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย (Undirected thinking) เป็นความคิดที่อิสระจากการถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขภายนอก ผลสิ้นสุดของความคิดไปจบที่จุดใดจุดหนึ่งต่อได้

2. การคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย (The goal-direction thinking) เป็นการคิดว่าเกิดขึ้นเมื่อเราต้องการหาคำตอบ หรือหาวิธีทางที่สมเหตุสมผลในการแก้ไขปัญญา การคิดเช่นนี้มีเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น การคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ การคิดสร้างสรรค์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละคนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแม้เป็นเรื่องเดียวกัน (อิทธิพลของความคิดเห็น. ออนไลน์.2550) ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไป และอาจแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาจนมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น

Oskamp (1977 : 119 – 133) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่าง (Genetic and Physiological Factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรม จะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ปัจจัยด้านร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการให้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษ์นิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct Personal Experience) คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่างๆโดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำส้มคั้นให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องมาจากน้ำส้มหวานเย็น หอม ชื่นใจ ทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำส้มที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์โดยตรงที่เขาได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็ก ๆ ที่จะได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัวและจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Determinants of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่างๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามไปตามกลุ่มได้

5. สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อต่างๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นมีความรู้สึกต่างๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

จำเรียง ภาวจิตร (2536: 248 – 249) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดเห็น ขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมในหลายประการ คือ

1. ภูมิหลังทางสังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ความคิดเห็นระหว่างเยาวชนและผู้สูงอายุ ชาวเมืองกับชาวชนบท เป็นต้น

2. กลุ่มอ้างอิง หมายถึง การที่คนเราจะคบหาสมาคมกับใคร หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้แก่ผู้ใด หรือการกระทำที่คำนึงถึงอะไรบางอย่างร่วมกันหรืออ้างอิงกันได้เช่น ประกอบอาชีพเดียวกัน การเป็นสมาชิกกกลุ่มหรือสมาคมเดียวกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นด้วย

3. กลุ่มกระตือรือร้น หรือกลุ่มเชื่องช้า หมายถึง การกระทำใดที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นเป็นพิเศษอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ขึ้นมาได้ ย่อมส่งผลต่อการจูงใจให้บุคคลที่เป็นสมาชิกเหล่านั้นมีความคิดเห็นที่คล้อยตามได้ ไม่ว่าจะให้คล้อยตามในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม ในทางตรงกันข้ามกลุ่มเชื่องชาก็จะไม่มีอิทธิพลต่อสมาชิกมากนัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุณณชนก คู่บารมี (2542) สรุปไว้ว่า ความคิดเห็นของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ การติดต่อ สัมพันธ์กับผู้อื่น การเลียนแบบ และองค์ประกอบทางสถาบันของสังคม ดั้งนี้

1. ประสบการณ์ บุคคลจะมีความคิดเห็นดีหรือไม่ขึ้นกับประสบการณ์ต่อสิ่งนั้นๆ ว่าเป็น ไปในลักษณะใด หากบุคคลนั้นมีประสบการณ์ที่ดี ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความคิดเห็นที่ดี และหากบุคคลนั้นมีประสบการณ์ที่ไม่ดี ก็จะทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่ดีเช่นกัน

2. การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ความคิดเห็นของคนบางคน อาจเกิดจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนอื่น โดยได้รับข้อมูลเรื่องราวต่างๆ จากผู้ที่สัมพันธ์ด้วย แล้วถ่ายทอดความคิดเห็นนั้นมาเป็นของตน เช่น ความสัมพันธ์ที่มีต่อ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ บุคคลนั้นก็จะได้รับความคิดเห็นถ่ายทอดจากบุคคลที่ใกล้ชิดได้เป็นอย่างมาก

3. ตัวแบบความคิดเห็นของบุคคลบางอย่างเกิดจากการเลียนแบบ เด็กอาจเลียนแบบพฤติกรรมที่ตนชอบบางอย่างจากพ่อ แม่ ครู อาจารย์ และบุคคลที่ใกล้ชิด นอกจากนั้น อาจจะเลียนแบบจากภาพยนตร์และสื่อต่างๆ ที่ได้พบเห็น หากตัวแบบดังกล่าวมีความคิดเห็นที่ดี ต่อบุคคลหรือสิ่งต่างๆ ผู้เลียนแบบก็จะรับเอาข้อมูลฝังเข้าไปในจิตใจ และมีความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ เหมือนตัวแบบ

4. องค์ประกอบทางสถาบันทางสังคม สถาบันและสังคมต่างๆ เช่น โรงเรียน โรงภาพยนตร์ วัด และองค์การต่างๆ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลในการสร้างความคิดเห็น ให้เกิดขึ้นกับบุคคลได้เป็นอย่างดี โดยที่บุคคลจะค่อยๆ รับประสบการณ์จากชีวิตประจำวัน และสะสมมากขึ้น จนเกิดเป็นความคิดเห็นและมีพฤติกรรมที่ดีต่อไป เช่น โรงเรียนอาจจะอบรมให้รู้จักเชื่อฟัง เคารพพ่อแม่ เด็กก็จะรับข้อมูลและมีความคิดเห็นที่ดีต่อพ่อแม่ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลคือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง เช่น เพศ อายุ รายได้ และปัจจัยทางสภาพแวดล้อม คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลเช่นสื่อมวลชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องและครอบครัว

การวัดความคิดเห็น

วิเชียร เกตุสิงห์ (2530) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้า ที่มีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงมากน้อย วิธีลดความคิดเห็นนั้นโดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์โดยให้ผู้ที่ตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถาม และผู้ถูกวัดจะเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนในเวลานั้น การใช้แบบทดสอบสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคอร์ โดยเริ่มด้วยการรวบรวม หรือเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็นและระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับข้อความที่กำหนดให้ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่าเป็นคำถามเชิงบวก(Positive)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หรือคำถามเชิงลบ (Negative)

จินตนา โสภณ (2543) ได้กล่าวถึงการสร้างมาตรการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นมีอยู่ด้วยกัน 4 วิธี คือ

1. วิธีของเธอร์สโตน (Thurston's Method) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งความคิดเห็นหรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงห่างเท่ากัน

2. วิธีกัตต์แมน (Guttman's scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับข้อความทัศนคติสูงต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ และแสดงการสะสมของข้อแสดงความคิดเห็น

3. วิธีจำแนก S-D Scale (Semantic differential scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติ และความคิดเห็นโดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงขาม เช่น ดี-เลว ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

4. วิธีวัดแบบไลเกิร์ท (Likert's Method) เป็นวิธีสร้างมาตรการวัดทัศนคติที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีการสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชื่นชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชื่นชอบหรือไม่ชอบ มีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

ความหมายของความรู้

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2535) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การระลึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเนื้อเรื้องต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่และเนื้อหาวิชา และวิชาที่เกี่ยวพันกับเนื้อหาวิชานั้นด้วย

จำนง พรายแย้มแข (2531) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวทั้งปวงของประสบการณ์ที่ผ่านมา รวมทั้งสิ่งที่สัมพันธ์กับประสบการณ์นั้นๆ ด้วย

เกษม วัฒนชัย (2544) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การรวบรวมความคิดของมนุษย์ จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นสิ่งที่เป็นสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นสิ่งที่เป็นสาระในระบบข้อมูลข่าวสาร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวัดความรู้

ไพศาล หวังพานิช (2526) การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราว ข้อเท็จจริง หรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1. ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยม กฎ ความจริง หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

2. ถามความรู้ในวิธีการดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแบบแผน ประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติงานทั้งหลาย เช่นถามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น แนวโน้มการจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3. ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่นย่อลงมาเป็นหลัก หรือหัวใจของเนื้อหานั้น

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2540) กล่าวว่า การวัดความรู้นั้นเป็นการวัดความสามารถของบุคคลในการระลึกนึกถึงเรื่องราว หรือสิ่งที่เคยเรียนมาแล้วซึ่งคำถามที่ใช้ในระดับนี้ คือความจำ

สุภาภรณ์ จันทร์พัฒนะ (2546)ได้ทำการศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงตามลำดับชั้นความสามารถจากต่ำไปสูง ดังนี้

1. ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำหรือรู้สึกได้ แต่ไม่ใช่การเข้าใจไปตีความหมายในเรื่องนั้นๆ แบ่งออกเป็นความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้าง และหลักการ

2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ทั้งในด้านภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

3. การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา เช่น แนวคิด ทฤษฎีต่างๆไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบส่วนย่อย และหลักการ หรือทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราว หรือส่วนประกอบย่อยมาเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการดัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ปรับปรุงของเก่าให้มีคุณค่าขึ้น

6. การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการพิจารณา ตัดสินคุณค่าของความคิดอย่างมีหลักเกณฑ์ เป็นการตัดสินว่าอะไรดีไม่ดีอย่างไรใช้หลักเกณฑ์เชื่อถือได้โดยอาศัยข้อเท็จจริงภายในและภายนอก

ความหมายของความเข้าใจ

ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆได้ทั้งภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็น การแปลความ การตีความ การขยายความ (จักรกริช, 2542)

จักรกริช ใจดี (2542: 8-9) ได้แยกความเข้าใจออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การแปลความ คือ ความสามารถในการจับใจความให้ถูกต้องกับสิ่งที่สื่อความหมายหรือความสามารถในการถ่ายเทความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง หรือจากการสื่อสารรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง

2. การตีความ คือ ความสามารถในการอธิบาย หรือแปลความหมายหลายๆอันมาเรียบเรียงโดยทำการจัดระเบียบ สรุปยอดเป็นเนื้อความใหม่ โดยยึดเป็นเนื้อความเดิมเป็นหลักไม่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์อื่นใดมาใช้

3. การขยายความ คือ ความสามารถที่ขยายเนื้อหาข้อมูลที่รับรู้มาให้มากขึ้น หรือเป็นความสามารถในการทำนาย หรือคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างดี โดยอาศัยข้อมูลอ้างอิงหรือแนวโน้มที่เกินเลยจากข้อมูล

สรุป การวัดความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความทรงจำในเรื่องราว ข้อเท็จจริงรายละเอียดต่าง ๆ และความสามารถทำได้ด้วยการสอบถามเพื่อวัดระดับความเข้าใจว่ามีมากน้อยเพียงใด และการนำความรู้ที่เก็บรวบรวมมาใช้ดัดแปลง อธิบาย เปรียบเทียบในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างมีเหตุผล และความรูความเข้าใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและรวมถึงการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในสถานการณจริงไดตามขั้นตอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

เสถียร เชยประทับ (2528) ได้กล่าวว่า การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร และประสบการณ์ซึ่งกันและกันทั้งนั้นเพื่อจะได้มีความเข้าใจ จูงใจหรือมีอิทธิพลต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การที่จะบรรลุสิ่งเหล่านี้ได้จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสาร

Colin (1978) ได้กล่าวว่า การสื่อสารของมนุษย์กระทำเพื่อแบ่งปันข่าวสาร (an act of sharing) กันนั้นเองและการแบ่งปันข่าวสารระหว่างกันนี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจและกระทำกิจกรรมที่ประสานสอดคล้องก้น

สรุปได้ว่า มนุษย์จะมีการเปิดรับข่าวสารเพื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล หรือข่าวสารนั้นๆ ให้มีความเข้าใจ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจของตนเอง

ปัจจัยพื้นฐานในการเปิดรับสื่อหรือการเปิดรับข่าวสาร

พีระ จรโสภณ (2546) ได้กล่าวว่า ผู้รับข่าวสารมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและข่าวสารตามแบบเฉพาะของแต่ละคนแตกต่างกันไป แรงผลักดันที่ให้บุคคลหนึ่งได้มีการเลือกรับสื่อนั้นเกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการดั้งนี้

1. ทัศนคติและค่านิยมของตนเอง จะมีอิทธิพลต่อการเลือก การตีความ และการจดจำ

2. ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ สื่อมวลชนจึงถือเอาความอยากรู้ อยากเห็นเป็นหลักสำคัญในการเสนอข่าวสาร โดยปกติมนุษย์จะอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเองที่สุดไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตนเองมากที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้มิใช่เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมเท่านั้น แต่เป็นความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่างๆ

3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง โดยพื้นฐานมนุษย์เป็นคนเห็นแก่ตัวในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสารจึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเองเพื่อช่วยให้ความคิดของตนบรรลุผล เพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมสร้างบารมีเพื่อให้ได้ข่าวสารที่จะช่วยให้ตนเองได้รับความสะดวกสบาย รวมทั้งให้ได้ข่าวสารที่ทำให้ตนเองเกิดความสนุกสนานบันเทิง

4. ประสบการณ์และนิสัยของผู้ รับสาร เพราะผู้รับสารแต่ละคนจะมีนิสัยและการพัฒนาประสบการณ์ในการรับสารแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ลักษณะของสื่อมวลชนโดยทั่วไป นอกจากองค์ประกอบเกี่ยวกับอายุ เพศ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือองค์ประกอบอันที่ไม่สามารถเห็นเด่นชด เช่น ทัศนคติ ความหวง ความกลัว ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการใช้สื่อ และสื่อมวลชนแต่ละอย่างก็มีลักษณะเฉพาะที่ผู้รับข่าวสารแต่ละคนแสวงหาและที่ได้ประโยชน์ไม่เหมือนกัน ลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละอย่างจึงมีส่วนที่ทำให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมององค์ประกอบแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะว่าผู้รับข่าวสารแต่ละคนยอมจะหันเข้าลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่จะสนอง ความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของบุคคลในแต่ละคนนั้น ทัศนคติของบุคคลมีความเกี่ยวข้องในการเปิดรับข่าวสาร โดยมีพื้นฐานจากความรู้และทัศนคติแตกต่างกัน และด้วยความแตกต่างของความรู้และทัศนคติ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สะสมที่แตกต่างกันอันมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลจากการเลือกเปิดรับข่าวสาร

Klapper (1960) ได้แบ่งขั้นตอนการเปิดรับข่าวสารไว้ดั้งนี้

1. การเลือกเปิดรับ (selective exposure) เป็นการเลือกขั้นแรกในการเลือกช่องทางสื่อสารของมนุษย์ ทักษะและความชำนาญในการรับรู้และเข้าใจข่าวสารของคนนั้น มีความแตกต่างกันบางคนถนัดที่จะเขียนมากกว่าการพูด หรอบางคนถนัดที่จะฟังมากกว่าอ่าน สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดในการเลือกเปิดรับหรือใช้สื่อของมนุษย์ จะสังเกตได้ว่าบางคนชอบดูโทรทัศน์มากกว่า อ่านหนังสือ หรือชอบฟังวิทยุมากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (selective attention) เนื่องจากสมองของมนุษย์นั้นสามารถรับข้อมูลได้จำกัด คือรับข้อมูลได้เพียง 50 ส่วนใน 1 วินาที เท่านั้น ในเวลาหนึ่งๆ สมองคนเราถูกกระตุ้นจากข่าวสารต่างๆ มากมายทั้งความคิดของตนเองและสิ่งกระตุ้นจากภายนอก เช่น เสียงพูดคุยหรือเสียงต่างๆสมองเราจะต้องคัดเลือกข่าวสารที่มากระตุ้นอยู่ตลอดเวลาว่า ข่าวสารนั้นเป็นข่าวสารที่ควรรับรู้และข่าวสารใดที่ไม่ควรรับรู้ ดังนั้นข่าวสารที่ถูกคัดเลือกแล้วมักเป็นข่าวสารที่ตรงตามความสนใจและความต้องการของผู้รับสาร

3. การเลือกรับรู้และการเลือกตีความ (selective perception and interpretation) หลังจากเลือกเปิดรับสื่อ เลือกสรรตามความหมายเหมาะสม และความต้องการของตนเองแล้ว ในขั้นต่อไปก็คือ การเลือกรับรู้และเลือกตีความข่าวสารที่ได้รับ เป็นที่ยอมรับแล้วว่า คนเราจะไม่รับข่าวสารทั้งหมดถึงแม้ว่าข่าวสารนั้นจะเป็นข่าวสารที่ถูกคัดมาแล้วก็ตาม คนเรามักจะเลือกรับและเลือกตีความในข้อความที่สอดคลองกับประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ หรือค่านิยมของตนเองเท่านั้น ข้อความหรือข่าวสารในช่วงใดที่ไม่สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึกทัศนคติ หรือค่านิยมที่ตนมีอยู่ก็จะถูกตัดทิ้งไป ในขั้นของการเลือกรับรู้และเลือกตีความนี้ค่อนข้างจะสำคัญมาก เนื่องจากแต่ละคนมีความรู้สึก ประสบการณ์และค่านิยมที่แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงเลือกรับรู้เลือกตีความเฉพาะในส่วนที่สอดคล้องกับประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด และค่านิยมของตนเองซึ่งอาจทำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ให้การสื่อความหมายไม่ตรงกันซึ่งทำให้เกิดความล้มเหลวทางการสื่อสารได้

4. การเลือกจดจำ (selective retention) นอกจากการเลือกรับรู้ และการเลือกตีความแล้ว คนเรายังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของข่าวสารไว้เป็นประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไปอีกด้วยซึ่งข่าวสารที่มนุษย์เลือกจดจำไว้นั้นมักเป็นข่าวสารที่จะช่วยเสริมย้ำ สนับสนุนความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ทัศนคติ และค่านิยมของแต่ละคนที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งหรือชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งสวนหนึ่งอาจนำไปไว้ใช้ในการสนับสนุนเมื่อเกิดความรู้สึกที่ขัดแย้งและสิ่งที่ทำให้ไม่สบายใจขึ้น

ความหมายของสื่อ

สิน พันธุ์พินิจ (2544) ได้กล่าวว่า สื่อ หมายถึง สารหรือสิ่งที่ทำการติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกันและสำหรับสื่อในการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ตัวกลางที่นำสารสนเทศไปสู่เกษตรกรหรือบุคคลเป้าหมาย

กิดานันท์ มลิทอง (2544) ได้กล่าวว่า สื่อ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์

กมลรัฐ อินทรทัศน์ (2547) ได้กล่าวว่า สื่อ หมายถึง เครื่องมือในการสื่อสารที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดกระบวนการ วิธีการข้อมูลข่าวสารต่างๆดังกล่าวได้ด้วยโดยสื่อที่ใช้อาจจะใช้เพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะกิจ หรอเฉพาะกลมใดๆหรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆก็ตาม เช่นสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่นสื่อดาวเทียมสื่ออินเตอร์เน็ตในรูปแบบต่างๆ สื่อกิจกรรมหรืออาจอยู่ในรูปแบบของสื่อองค์กรก็ได้ เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นตน

สรุป สื่อ หมายถึง ตัวกลางที่ใช้บรรจุข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสารเพื่อส่งไปยังเกษตรกรหรือผู้รับสารได้อย่างถูกกต้องและครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ใดๆ ของผู้ถ่ายทอดหรือผู้ส่งสาร

ประเภทของสื่อ

ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนามีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับสารได้รับรู้ข่าวสารอย่างทั่วถึง เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้และทัศนคติไปในทางที่ดี การวิจัยนี้จึงแบ่งประเภทของสื่อตามจำนวนและการเข้าถึงผู้รับสารดังนี้

สื่อบุคคล (Personal Media)

การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการการถ่ายทอดความรู้ ความคิดความรู้สึก และความต้องการของผู้สงสารไปยังผู้รับสาร ทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง การสื่อสารระหว่างบุคคลอาจเกิดขึ้นโดยไม่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จำเป็นต้องเป็นการสื่อสารที่อยู่ต่อหน้ากัน อาจเกิดขึ้นทั้งแบบจงใจและไม่จงใจ และไม่จำเป็น ต้องอาศัยคำในการสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลมักถูกกระทบโดยองค์ประกอบแวดล้อม ดังนั้น สรุปได้ว่า สื่อบุคคล คือ ตัวบุคคลที่นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล 2 คน หรือ มากกว่า 2 คนขึ้นไป

สื่อมวลชน (Mass media)

ปรมะ สตะเวคิน (2540) ให้ความหมายสื่อมวลชนไว้ว่า หมายถึง องค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการสื่อสารมวลชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ สิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือวารสาร วิทยุกระจายสียง โทรทัศน์ และภาพยนตร์

Rogers and Shoemaker (1971) ให้ความหมายของสื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่สามารถที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้รับที่มีจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ แพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้งเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ฝังรากลึกได้ กล่าวได้ว่าสื่อมวลชนมีความสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้และแพร่กระจายข่าวสารก่อให้เกิดความตระหนัก รับรู้ รวมทั้งสามารถเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้ โดยได้จำแนกคุณสมบัติที่ดี 3 ประการของสื่อมวลชน ดังนี้

1. สามารถเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนจำนวนมากได้ในเวลาที่รวดเร็ว

2. สามารถให้ความรู้และข่าวสารแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี

3. สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังแน่นได้

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารมวลชน ทำให้เกิดอิทธิพลต่อชีวิตและสังคมของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม จึงควรมีการวิเคราะห์หน้าที่ของการสื่อสารให้ละเอียดรอบคอบด้วยวิจารณญาณ และจริยธรรมอันพึงมีของสื่อมวลชน สำหรับสื่อมวลชนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ นิตยสาร/วารสาร และอินเทอร์เน็ต

สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media)

กาญจนา แก้วเทพ (2543) กล่าวว่า สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media) หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาเฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม สื่อเฉพาะกิจประกอบด้วย

1. สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ได้แก่ ใบปลิว แผ่นพับ หนังสือเผยแพร่เล่มเล็ก เอกสารแนะนำประกอบ แผนโฆษณา จดหมายข่าว ภาพพลิก จุลสาร วารสาร เป็นตน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) คือ สื่อเฉพาะกิจที่ผลิตออกมาในรูปแสงและเสียง เช่น เทปบันทึกเสียง วีดีทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ หอกระจายข่าว เป็นต้น

3. สื่อกิจกรรม ได้แก่ การจดแสดงนิทรรศการ การจดประกวด การจดขบวนแห่ การจดรถเคลื่อนที่ การจดสนทนากลุ่ม เป็นต้น

สื่อเฉพาะกิจนี้มีอยู่มากมายหลายรูปแบบ โดยสื่อเฉพาะกิจมีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. เป็นสื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อเป้าหมายเฉพาะ เช่น การณรงค์เกี่ยวกับโรคเอดส์ ให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้ง เป็นต้น

2. เป็นสื่อที่มุ่งใช้กับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น กลุ่มชาวนาที่ถูกศัตรูข่าวรับกวน กลุ่มแม่ที่ต้องการให้พาลูกไปฉีดวัคซีน เป็นต้น

3. มีลักษณะความเป็นท้องถิ่น (Localized) หรือเฉพาะกลุ่มมากกว่าสื่อมวลชน

4. ใช้เทคโนโลยีง่ายๆ ในการผลิต และมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการผลิตในระบบของสื่อมวลชน

สื่อเฉพาะกิจบางครั้งอาจเน้นไปที่สื่อกิจกรรม ซึ่งมีทั้งกิจกรรมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สื่อกิจกรรมเป็นสื่อที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นสูง เพราะเป็นสื่อที่ประกอบด้วยกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ ที่มุ่งเน้นสู้จุดประสงค์ที่หลากหลายแตกต่างกันไป โดยสื่อกิจกรรมสามารถแบ่งออกเป็นแนวทางใหญ่ๆ ได้ 2 รูปแบบคือ สื่อกิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มหรือการทำงานเป็นกลุ่ม (Group methods) เช่น การศึกษาดูงาน การบรรยายสัมมนารวมกัน การจดประชุมต่างๆ เป็นต้น และสื่อกิจกรรมที่เน้นเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายย่อย (Individual methods) เช่น การสาธิต เป็นต้น (สิน พันธุ์พินิจ, 2544)

สื่อกิจกรรมจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล เพราะเป็นสื่อเฉพาะกิจที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งสื่อกิจกรรมีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี่ ได้แก่ นิทรรศการ และสัมมนาทางวิชาการ

นิยามและความหมายของความมั่นคงทางด้านอาหาร

ความมั่นคงทางอาหารกลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจทั่วโลก เนื่องจากอาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ในการดำเนินชีวิตและเป็นหลักประกันความมั่นคงของมนุษย์ (human security) ตามที่โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Prpgramme : UNDP) ได้กำหนดไว้ ศจินทร์ ประชาสันติ (2552 : 3) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาติ (FAO, 2002) ได้ให้นิยามความมั่นคงทางอาหาร หมายถึงการที่ประชาชนมีปริมาณอาหารเพื่อการบริโภคที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพียงพอ มีความหลากหลายของประเภทอาหาร อาหารมีความปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ รวมถึงทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารได้ตลอดเวลาทั้งในทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจอันเกิดจากระบบการกระจายอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม “Situation that exist when all people, at all time, have physical, social, and economic access to sufficient, safe, and nutritious food that meets their dietary needs and food preferences for an active and healthy life.” ซึ่งตามแนวคิดของ FAO นั้น ความมั่นคงทางอาหารจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ

1. การมีอาหารเพียงพอ (Food Availability) หมายถึง การมีอาหารในปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพที่เหมาะสม ทั้งจากการผลิตภายในประเทศ และ/หรือการนำเข้า (รวมถึงความช่วยเหลือด้านอาหาร)

2. การเข้าถึงอาหาร (Food Access) หมายถึง การเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อการหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม

3. การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Food Utilization) หมายถึง การใช้ประโยชน์จากอาหารในการบริโภค โดยมีปริมาณอาหารที่เพียงพอ มีน้ำสะอาดในการบริโภค-อุปโภค มีสุขอนามัยและการดูแลสุขภาพที่ดี ทำให้ความเป็นอยู่ทางกายภาพได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ เพื่อให้อยู่ในสถานภาพที่ได้รับคุณค่าทางโภชนาการที่ดี และบรรลุความต้องการทางกายภาพ

4. การมเสถียรภาพด้านอาหาร (Food Stability) หมายถึง ประชาชนหรือครัวเรือน หรือบุคคลต้องเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอตลอดเวลา ไม่มีความเสี่ยงในการเข้าถึงอาหารเมื่อเกิดความขาดแคลนขึ้นมาอย่างกะทันหัน (เช่น วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและภูมิภาค) หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นวัฏจักร (เช่น ความไม่มั่นคงทางอาหารตามฤดูกาล) เสถียรภาพด้านอาหารเกี่ยวข้องกับมิติความมั่นคงอาหารทั้งในเรื่องของการมีและการเข้าถึงอาหาร (อภิชาติ พงษ์ศรีหดุลชัย และคณะ, 2554: 23)

สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์(2555) ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารไว้ ดังนี้

ครอบครัวใดก็ตามที่ดำเนินชีวิตตามทฤษฎีนี้มีความมั่นคงด้านอาหารทุกครอบครัว นั่นคือ มีอาหารเพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ (สุขภาพดี)

เพียงพอ เพราะปลูกกินเองเป็นเบื้องต้น เหลือกินแล้วจึงขาย ไม่ใช่ขายของเหลือ แต่เป็นการแบ่งปันส่วนเกิน เอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์ และก็แปลกเสียด้วยที่เมื่อใครทำอะไรเพื่อกินเองแล้วมักจะมีส่วนเกินเสมอ แค่พริก ตะไคร้ ใบมะกรูด ฯลฯ อย่างละต้นอย่างละกอ ก็เกินพอ เหลือแจกเพื่อนบ้านหรือเก็บไปขายที่ตลาดได้แทบทุกวัน นับประสาอะไรกับกล้วย มะละกอ มะม่วง ขนุน ฯลฯ ที่ปลูกอย่างละต้น ออกผลมาทีไรกินไม่ทัน ต้องแจกจ่ายหรือขาย ไม่งั้นจะเน่าเสียก่อน ครอบครัวที่ใช้ชีวิตแบบนี้อาจไม่รวยแต่ดูเหมือนจะมั่นคงด้านอาหาร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปลอดภัย เพราะครอบครัวที่เดินตามแนวนี้มักหลีกเลี่ยงสารเคมี ทั้งปุ๋ยเคมีและสารเคมีปราบศัตรูพืช หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จุลินทรีย์ และวิธีชีวภาพต่างๆ จึงปลอดภัยจากโรคอันเป็นผลกระทบจากสารเคมีได้มากกว่า มีนักศึกษาของศูนย์เรียนรู้ฯ ม.ชีวิต คนหนึ่งที่แม่ฮ่องสอน เป็นเกษตรกร ปลูกกะหล่ำปลีหลายสิบไร่ต่อเนื่องมาหลายปี เก็บเกี่ยวแต่ละครั้งต้องใช้รถสิบล้อขนไปขายตลาด ขายให้คนเมืองกินอย่างเดียว ตนเองและครอบครัวไม่กล้ากินเพราะใช้สารเคมีเยอะ แต่กระนั้นก็ยังรับสารเคมีเข้าไปทางอื่นเช่น ซึมเข้าผิวหนังหรือหายใจเข้าไปขณะพ่น จนล้มป่วย ผลเลือดเป็นสีน้ำเงิน แสดงว่ามีสารเคมีตกค้างในเลือดในระดับสูง ปัจจุบันหันมาทำเกษตรผสมผสาน ทำปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ ฟื้นฟูสุขภาพตนเองและครอบครัว ผิวพรรณดีขึ้น อารมณ์ดีขึ้น ยิ้มแย้มแจ่มใสขึ้น หนี้สินลดลง ทุกวันนี้เธอภูมิใจในตนเอง เนื่องจากไม่เพียงทำเกษตรที่ปลอดภัยสำหรับครอบครัวตน แต่ยังรับผิดชอบต่อผู้บริโภคด้วย ผมบอกเธอว่า อย่างนี้แหละที่เรียกว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือที่องค์กรธุรกิจเรียก CSR อย่างแท้จริง และก็ไม่ใช่ CSR เพื่อการประชาสัมพันธ์หรือเพื่อภาพลักษณ์ แต่เป็นการรับผิดชอบต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริง

คุณค่าทางโภชนาการ เพราะสามารถเลือกที่จะปลูกพืชที่มีประโยชน์ต่อร่างกายตนและครอบครัว กินพืชพันธุ์ที่ขึ้นในท้องถิ่น และตามฤดูกาล เป็นอิสระจากนิสัยการกินเหมือนๆ กับคนเมืองที่เข้าสู่วัฒนธรรมกินเหมือนๆ กัน ตามที่อุตสาหกรรมอาหารยักษ์ใหญ่กำหนดโดยไม่รู้ตัว หรือรู้ตัวแต่ไม่มีทางเลือก ผมพบบนซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อหนึ่งเขียนแนะนำว่า กินบะหมี่นี้แล้วให้กินอย่างอื่นด้วยเพื่อคุณค่าทางโภชนาการ แสดงว่าที่ทำมาให้กินได้ด่วนๆ เร็วๆ นี้ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการพอ

นอกจากนี้เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกและเครือข่ายองค์พัฒนาเอกชน ได้ให้นิยามความมั่นคงทางอาหาร โดยครอบคลุมถึงประเด็นดังต่อไปนี้ (นวลใย วัฒนกูล, 2547: 7-8)

1. การมีปริมาณอาหารเพียงพอ สำหรับบริโภคทั้งภายในครอบครัว ในชุมชน

2. คุณภาพอาหารปลอดภัย มีความหลากหลายครบถ้วน ตามหลักโภชนาการและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

3. มีระบบการผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความหลากหลายทางชีวภาพ และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

4. มีระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคลองเหมาะสมเป็นธรรม และมีการกระจายอาหารอย่างทั่วถึงที่ในครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

5. มีความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร ได้แก่ ที่ดิน แหล่งน้ำ ผืนป่าและทรัพยากรอื่นๆที่เอื้อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรผู้ผลิต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรวิกา วีระพันธ์เทพา (2553)ได้กล่าวว่า “ความมั่นคงทางอาหาร” ตามที่องค์การอนามัยโลกได้ให้นิยามความหมายไว้ในการประชุมสุดยอดอาหาร โลกเมื่อปี 2546 ซึ่งได้นิยามคำว่าความมั่นคงทางอาหารไว้ว่า “ความมั่นคงทางอาหารเป็นภาวะที่ประชากรทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างพอเพียง โดยปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการและรักษาสุขภาพและชีวิตที่ดีได้ไม่ว่าเวลาใด” โดยทั่วไป หลักของความมั่นคงทางอาหารจะรวมไปถึงทั้งสิทธิทางกายภาพและเศรษฐกิจที่สามารถเข้าถึงอาหารที่ได้ตรงตามความต้องการทางโภชนาการ ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นอาหารที่สร้างความพึงพอใจด้วย นอกจากนี้ ความมั่นคงทางอาหารมีปัจจัยหลัก 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ความสามารถในการหาอาหารมาได้(มีอาหารอย่างพอเพียง) การเข้าถึงอาหาร มีความรู้และวิธีการที่จะใช้ประโยชน์จากสารอาหาร รวมทั้งการเข้าถึงแหล่งน้ำและสุขอนามัยอย่างเหมาะ

จากแนวนิยามและความหมายของความมั่นคงทางด้านอาหารข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าผู้วิจัยได้นำเอานิยามความมั่นคงทางด้านอาหารของเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกและเครือข่ายองค์พัฒนาเอกชนที่นิยามไว้ทั้งหมด 5 ด้าน มาใช้ในการวิจัย การมีปริมาณอาหารที่เพียงพอ คือ เกษตรในพื้นที่ท่าตะเกียบมีอาหารที่เพียงพอสำหรับครัวเรือน สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอด การคุณภาพอาหารปลอดภัย คือการทำการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมี และมีแหล่งซื้อขายอาหารที่เป็นธรรมและปลอดภัยภายในชุมชน มีการนำอาภูมิปัญญาเข้ามาใช้ การมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ คือการดูแลรักษาระบบนิเวศภายในพื้นที่ทางการเกษตรและภายในชุมชนท่าตะเกียบ การมีระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม คือการที่มีแหล่งซื้อขายอาหารที่เป็นธรรมและปลอดภัยภายในชุมชน การมีความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร คือการที่เกษตรกรสามารถการเข้าถึง ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และอาหารธรรมชาติได้ง่าย

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

ความมั่นคงทางอาหารในความหมายทั่วไป

ประเทศไทยมีภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ และสามารถผลิตอาหารและส่งออกอาหารได้ในหลายๆ ประเภท โดยเฉพาะข้าวที่ไทยสามารถผลิตได้อย่างเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศถึงร้อยละ 75 และเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก อย่างไรก็ตาม การที่จะสรุปว่าประเทศไทยมีความมั่นคงทางด้านอาหาร (Food Security) อาจจะเป็นการสรุปที่เร็วเกินไปเนื่องจากข้อมูลของ FAO ยังพบว่า ประชาชนคนไทยสวนหนึ่งยังจัดอยู่ในกลุ่มผู้อดยาก (Hunger) หรืออยู่ในภาวะทุพโภชนาการ (Undernourished people) นอกจากน ยังมีปัจจัยอันที่อาจส่งผลกระทบต่อการผลิตพืชอาหาร เช่น ฐานทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มเสอมโทรมรุนแรง ส่งผลกระทบต่อการผลิตภาคเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร ระบบการผลิตภาคเกษตรยังต้องพึ่งปัจจัยการผลิตจาก ต่างประเทศ ทำใหม่ต้นทุนการผลิตสูง ขณะที่พื้นที่การเกษตรมีจำกัดและถูกใช้ไปเพื่อกิจการอื่น รวมทั้งมีปัญหาชาวต่างชาติอาศัยช่องวางของกฎหมายเขามาครอบครองที่ดินเกษตรกรรม ส่งผลให้คนไทยสูญเสียสิทธิการครอบครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน และแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง ส่วนการเชื่อมโยงผลผลิตเกษตร กับภาคอุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อเพิ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มูลค่ายังอยู่ในวงจำกัดและล่าช้า เนื่องจากการพัฒนาเป็นแบบแยกส่วน ขาดการรวมกลุ่มอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังมีปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อความมั่นคงทางอาหารเช่นกัน เช่น การเปิดเสรีการค้าและการลงทุนตามข้อตกลงการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยมีแนวโน้มว่า อาจมีความเสียงในการเข้าถึงอาหารในอนาคตได้

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของประเทศ ได้แก่

1. สถานการณ์ด้านฐานทรัพยากร
2. สถานการณด้านปัจจัยการผลิต
3. สถานการณ์ด้านแรงงานภาคเกษตร
4. การวางแผนการผลิตและตลาด
5. การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลกและผลกระทบต่อการผลิตอาหาร
6. ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าและความตกลงระหว่างประเทศ
7. นโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ และการเข้าถึงอาหารของประชากร

แม้ในภาพรวมของประเทศไทยจะสามารถผลิตอาหารได้อย่างเพียงพอ แต่จากข้อมูลของ FAO ยังพบว่าคนไทยสวนหนึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มผู้อดยาก (Hunger) ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ซึ่งนิยมเรียกว่าภาวะโลกร้อน เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวผลิตผลทางการเกษตร รวมทั้งการผลิตอาหารของประเทศไทย ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก ทำให้ความต้องการอาหารมากขึ้นด้วย แต่ประชากรของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ดังนั้น จึงเป็นโอกาสที่ดีสำหรับประเทศไทย จะมีรายได้จากการส่งออกอาหารไปเลี้ยงประชากรโลก เพียงแต่การส่งออกต้องทำอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดการขาดแคลนอาหารในประเทศซึ่งอาจเป็นผลให้ประเทศไทยขาดความมั่นคงทางอาหารในอนาคตได้

นอกจากนี้ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดี เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีนและกลุ่มประเทศอาหรับ ได้แสวงหาที่ดิน ทั้งโดยการเช่าระยะยาวหรือการซื้อเพื่อเพาะปลูกพืชอาหารในต่างประเทศ อาทิ ประเทศในทวีปแอฟริกา รวมทั้งประเทศไทย เพราะมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการเกษตร และเกษตรกรไทยมีประสบการณ์ในด้านการผลิต ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการใช้นโยบาย การคุ้มครองที่ดิน พร้อมกับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางด้านการเกษตรโดยเฉพาะเรื่องพันธุ์ ในการเพิ่มภาพการผลิต เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับประเทศไทยในระยะยาว ประกอบกับต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดินและการบริหารจัดการระบบชลประทานอย่างเหมาะสม นันทกานต์ จันทร์อ่อน (2557)

ความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหา ความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศ และประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ปัญหานี้ กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นผลจากสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่ เกิดวิกฤติด้านพลังงาน สภาพแวดล้อม และความสำคัญของการผลิตพืชอาหารลดลง ทำให้ราคา พืชอาหารสูงขึ้นจนทำให้ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ วิรัลพัชร ประเสิฐศักดิ์ (2555)

อย่างไรก็ตาม องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ หรือ FAO ให้คำนิยามคำว่า “ความมั่นคงทางอาหาร จะเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนสามารถเข้าถึงอาหาร หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่จะเข้าถึงอาหารได้ตลอดเวลา โดยอาหารดังกล่าวมีคุณค่าทางโภชนาการ ปลอดภัย และมีปริมาณที่เพียงพอในการตอบสนองต่อความต้องการด้านโภชนาการและความนิยมในการบริโภค เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีสุขภาพแข็งแรง และกระปรี้กระเปร่า”

พิมลรัตน์ คำบอล (2553) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหรไว้ 6 ประการดังนี้

1. ความเปราะบาง (Vulnerability) หมายถึง โอกาสหรือความเสี่ยงที่ครัวเรือนหรือคนหนึ่งๆ จะตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีระดับความมั่นคงทางอาหารต่ำกว่าเกณฑ์ความมั่นคงทางอาหารขั้นต่ำที่พึงมีในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยในปัจจุบันแนวคิดนี้ได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นเรื่องความมั่นคงของอาหารในอนาคต อย่างไรก็ตามในการประเมินเรื่องความเปราะบางนั้นยังไม่มีข้อมูลที่จะนามาใช้เป็นมาตรฐานในการคิดได้อย่างแน่นอน มีเพียงตัวอย่างของสถานการณ์ที่นามาใช้เพื่อการวิเคราะห์ความเปราะบางในบางกรณีเท่านั้น

2. ความมั่นคงทางอาหารในแง่ของจิตวิทยาและสังคม โดย ในทางจิตวิทยานั้น ความไม่มั่นคงทางอาหารจะทาให้บุคคลเกิดความรู้สึกถูกกีดกันหรือขาดแคลน เกิดความกระวนกระวายและกังวลว่าครัวเรือนจะมีอาหารเพียงพอหรือไม่ ซึ่งจะทาให้เกิดปัญหาเรื่องความเครียดตามมา ส่วนในมิติทางสังคมความไม่มั่นคงทางอาหารจะหมายถึงการได้มาของอาหารด้วยวิธีและรูปแบบที่ผิดไปจากแบบแผนทางสังคม เช่น การรับบริจาค การลัก ขโมย ซึ่งอาจทาให้เกิดปัญหาความไม่เพียงพอของอาหาร ไม่สามารถมีอาหารรับประทานได้ครบ 3 มื้อต่อวัน ไม่อาจเข้าร่วมในประเพณีต่างๆของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอาหาร หรือการติดหนี้ค้างชาระค่าอาหาร เป็นต้น โดยผลที่เกิดขึ้นจากทางสังคมนี้จะส่งผลให้เกิดผลต่อทางด้านจิตวิทยาได้ด้วย เช่น เกิดความอาย รู้สึกไร้อำนาจ รู้สึกผิด หรือรู้สึกแปลกแยก

3. ความไม่มั่นคงทางอาหารเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต หมายความว่าความไม่มั่นคงทางอาหารเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง ซึ่งครัวเรือนจะไม่ได้นิ่งเฉยเมื่อเกิดปัญหานี้ขึ้น แต่จะมีความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พยายามในการแก้ไขปัญหาที่อาจจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การลดปริมาณอาหารในแต่ละมื้อ ลดอาหารของคนในแต่ละเพศ แต่ละวัย หรือลดคุณภาพของอาหารลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถทรัพยากร ความรุนแรงและระยะเวลาของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงปัจจัยทางด้านประชากรอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เพศ เป็นต้น

4. สิทธิทางอาหาร นับว่าเป็นส่วนสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และจาเป็นจะต้องมีเพื่อบรรลุสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ เนื่องด้วยสิทธิทางอาหารนั้นมีรากฐานมาจากกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้กำหนดความหมายไว้ว่า คือสิทธิของทั้งชายและหญิงรวมทั้งเด็กไม่ว่าโดยลำพังหรือรวมกับผู้อื่นในชุมชนในการเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอหรือมีวิธีการสำหรับจัดซื้ออาหารได้อย่างเพียงพอตลอดเวลาทั้งในทางกายภาพและเศรษฐกิจ โดยมีองค์ประกอบคือ การมีอาหารอย่างเพียงพอต่อความต้องการ อย่างยั่งยืน และปัจเจกเข้าถึงได้

5. อธิปไตยทางอาหาร ซึ่งมีจุดกำเนิดมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจการเมืองของชาวนาเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการค้าเสรี โดยหมายถึงสิทธิของประชาชนที่จะกำหนดนโยบายเกษตรและอาหารของตนเอง ที่จะปกป้องและควบคุมการค้าและการผลิตทางการเกษตรภายในประเทศเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญคือ อาหารคือสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การปฏิรูปการเกษตรด้วยการปฏิรูปที่ดิน ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติจัดระบบการค้าใหม่ ยุติโลกาภิวัตน์ของความอดอยาก สันติภาพทางสังคมและการควบคุมทางประชาธิปไตย

6. ความมั่นคงทางอาหารในมิติของวัฒนธรรม ซึ่งเราจะพบว่า วัฒนธรรมกับอาหารมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ได้มีการศึกษาความมั่นคงทางอาหารในมิติทางวัฒนธรรมไม่มากนัก ตัวอย่างเช่น ในประเทศนิการากัว ที่ได้มีการศึกษาไว้โดยมองว่าความมั่นคงทางอาหารในมิติวัฒนธรรมประกอบด้วยดัชนี 3 ประเภท คือ ดัชนีเชิงโครงสร้าง เชิงกระบวนการและเชิงผลลัพธ์

อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องความมั่นคงทางอาหารใน ช่วงแรก นั้นจำกัดอยู่ในกรอบของกระบวนการผลิต มีเป้าหมายการผลิตเพื่อให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภคซึ่งนำไปสู่การปฏิวัติเขียว (Green Revolution) โดยการนำเทคโนโลยีและเครื่องจักรมาช่วยในการผลิต สินค้าเกษตรเพื่อให้ได้ในปริมาณมาก แม้จะมีปริมาณอาหารมากแล้วแต่ปัญหาความอดอยากของประชากรโลกยังคงอยู่ ด้วยเหตุนี้ แนวคิดทางเลือกใหม่ จึงเกิดขึ้นโดยหลายฝ่าย ตระหนักว่าความมั่นคงทางอาหารไม่ได้มีเพียงมิติด้านการผลิตอาหารให้ได้มากขึ้นเท่านั้น แต่ยัง เชื่อมโยงกับประเด็นอื่นๆเช่น การเข้าถึงอาหารการผลิตอาหารให้ได้ปริมาณสม่ำเสมอ ความปลอดภัยทางอาหาร ความมั่นคงทางอาหารของชุมชุน ทั้งยังรวมถึงบริบทแวดล้อมอื่นๆของความมั่นคงทางอาหาร เช่น การพัฒนา การลดปัญหาความยากจน สถานการณ์ความเสี่ยง ความเปราะบาง การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาชุมชน เป็นต้น นอกจากนั้น บทบาทของเกษตรกรได้ ถูกนำมาทบทวนใหม่ว่า ภาคเกษตรกรรมไม่ได้เป็นเพียงภาคการผลิตที่ต้องได้รับการปกป้องเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารของประเทศทั้งในด้านการเพิ่มปริมาณอาหาร การสนับสนุนการเข้าถึงอาหาร การมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปริมาณอาหารที่สม่ำเสมอ และความปลอดภัยทางอาหาร อีกด้วย ความมั่นคงทางอาหารกับการพัฒนาภาคเกษตรในด้านต่างๆจึงเป็นประเด็นสำคัญในการดำเนินควบคู่กันไป

ความมั่นคงทางอาหารในบริบทไทย

เมื่อไมนานมานี้ คำว่า “ความมั่นคงทางอาหาร” ได้กลายเป็นประเด็นที่ถกเถียงอย่างกว้างขว้างในสาธารณะอันเนื่องมาจากราคาข้าว ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในต้นปี ป 2551 ซึ่งซ้ำเติมภาวะเงินเฟ้อที่ปรับตัวสูงขึ้นเพราะราคาน้ำมันอยู่แล้ว อันที่จริงคำๆ นี้สำหรับสังคมไทยค่อยข้างเป็นคำใหม่ แม้ว่าในเอกสารนโยบายบางฉบับจะปรากฏคำว่าความมั่นคงทางอาหารมาก่อนหน้านี้แล้วเช่น ในรายงานข้อเสนอปี 2545 ที่ไดรับการสนับสนุนจากกรมอนามัยและองค์การอนามัย โลก (WHO) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติด้านความมั่นคงทางอาหารได้ใช้และนิยาม “ความมั่นคงทางอาหาร” ในมิติความพอเพียง การเข้าถึงและการรับอาหาร อย่างเต็มที่และสม่ำเสมอ

ตามปกติแล้วประเทศไทยแทบไม่เจอภาวะความขาดแคลนทางอาหารเนื่องจากความแข็งแกร่งในภาคการผลิตอาหารภายในประเทศ อาหารตามธรรมชาติที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได และความสามารถในการนำเขาอาหารที่มีไม่เพียงพอภายในประเทศ ทำให้การถกเถียงเรื่อง อาหารไม่อยู่ภายใต้บริบทคำนิยามความมั่นคงทางอาหารแบบที่ใช้กันอยู่ทั่วไปนัก ส่วนมากมักเป็นการพูดถึงประเด็นด้านสาธารณสุข ได้แก ภาวะโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหารใน หมู่ผู้กำหนดนโยบายและผู้ที่เกี่ยวข้องมากกว่าในปี 2515 กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำแผน อาหารและโภชนาการแห่งชาติซึ่งไดถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 4 ในเวลาต่อมา ในปี 2535 มีการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติด้านอาหาร โดย มีข้าราชการระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้นำในคณะกรรมการ คณะกรรมการชุดนี้ได อนุมัติระบบความปลอดภัยด้านอาหารแห่งชาติและจัดตั้งคณะอนุกรรมการความปลอดภัยด้าน อาหารแห่งชาติเพื่อดูแลความปลอดภัยด้านอาหารทั้งในสถานการณปกติและสถานการณวิกฤต ล่าสุด ในปี 2551 มีการประกาศพระราชบัญญัติ คณะกรรมการอาหารแห่งชาติขึ้นเพื่อให้ดูแล ประเด็นอาหารต่างๆ รวมถึงประเด็นความมั่นคงทางอาหาร

สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารในประเทศไทย

ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของโลก สามารถผลิตสินค้าเกษตรได้หลากหลาย เกินความต้องการบริโภคภายในประเทศ และ มีมากพอสำหรับส่งเป็นสินค้าออกไปขายยังประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาพบ ว่ามีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิต ซึ่งจากการวิเคราะห์สถานการณ์ ด้านอาหารตลอดห่วงโซ่ ได้แก่ ฐานทรัพยากร ปัจจัยการผลิต แรงงาน ภาคเกษตร ตลอดจนปัจจัยภายนอก ที่มีผลกระทบและสามารถสรุปประเด็นปัญหาที่ สำคัญตามมิติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 “ความมั่นคง ด้านอาหาร” หมายความว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับการบริโภคของ ประชาชนในประเทศ อาหารมีความปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสม ตามความต้องการ ตามวัยเพื่อการมีสุขภาวะที่ดี รวมทั้งการมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาและความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหาร ทางธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือเกิดภัยพิบัติ สาธารณภัยหรือ การก่อการร้ายอันเกี่ยวเนื่องจากอาหาร

นั่นหมายถึงประชากรไทยทุกคนมีสิทธิในการได้รับอาหารอย่างเพียงพอตาม ความต้องการ ในระดับปัจเจกบุคคล และมีการผลิตและเข้าถึงทรัพยากรอย่างเพียงพอ แต่ที่ผ่านมาพบว่าฐานทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มเสื่อมโทรมรุนแรงส่งผลกระทบต่อ การผลิตภาคเกษตรและความมั่นคงอาหาร ระบบการผลิตภาคเกษตรยังต้องพึ่งปัจจัย การผลิตจากต่างประเทศ ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง ขณะที่พื้นที่การเกษตรมีจำกัดและ ถูกใช้ไปเพื่อกิจการอื่น รวมทั้งมีปัญหาชาวต่างชาติอาศัยช่องว่างของกฎหมายเข้ามา

ดังนั้น หากวางกรอบความมั่นคงทางอาหารดังที่กล่าวมาจะพบว่า ประเทศไทยดูจะไม่ต้องเผชิญกับภาวะความขาดแคลนทางอาหาร เพราะไทยมีการผลิตจากภาคเกษตรที่เข้มแข็ง มีแหล่งอาหารจากธรรมชาติที่หลากหลายและเพียงพอที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าถึงได้ จึงทำให้ประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารบ้านเราไม่อยู่ภายใต้บริบทดังกล่าว หากแต่จะให้ความสำคัญกับภาวะโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหาร เช่น ปี พ.ศ. 2515 กระทรวงสาธารณสุขจัดทำแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติแล้วถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 กระทั่งปี พ.ศ. 2535 มีการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติด้านอาหารเพื่อดูแลความปลอดภัยด้านอาหาร ทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์วิกฤต จนก้าวเข้าสู่ปี พ.ศ. 2540 เกิดเศรษฐกิจตกต่ำหรือ “ฟองสบู่แตก” ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบริบททางเศรษฐกิจและการเมือง ส่งผลทำให้คนตกงานจำนวนมาก และกลุ่มคนนี้ส่วนหนึ่งได้หันกลับไปใช้ชีวิตในชนบทเพื่อก้าวสู่ภาคเกษตร ล่าสุดปี พ.ศ. 2551 มีการประกาศพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติขึ้นเพื่อให้ดูแลประเด็นอาหารต่างๆ ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารในสังคมไทยนับแต่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจหลังปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมามีนัยยะสำคัญยิ่ง สรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

สถานการณ์การใช้ประโยชน์ของอาหาร

มุมมองที่สำคัญในการพิจารณาสถานการณ์การใช้ประโยชน์ของอาหารก็คือ สถานการณ์ความความปลอดของอาหาร การระบาดของไข้หวัดนก และการรณรงค์ความปลอดภัยในอาหารขบวนการเกษตรอินทรีย์

สถานการณ์ความปลอดภัยด้านอาหาร: ความไม่ปลอดภัยในอาหารสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดห่วงโซ่อาหาร อันมีสาเหตุจากการปนเปื้อนสารเคมี วัตถุหนัก เชื้อโรคทั้งที่โดยจงใจและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ที่ผ่านมาสถานการณ์ความปลอดภัยด้านอาหารของไทยยังคงน่าเป็นห่วง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2548 กรมอนามัยได้รายงานอาหารสำเร็จรูปจากแผงลอยและซุปเปอร์มาร์เก็ตใน 15 จังหวัด พบว่ามีการปนเปื้อนถึง 44% ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2551 ยังพบภาวะปนเปื้อนเรื้อรังของปนเปื้อนเชื้อโรคในอาหาร (Coli forms E. Coli และ TPC) อันเป็นผลมาจากการจัดการที่ไม่ถูกสุขลักษณะของผู้ปรุง และยิ่งมีจำนวนตลาดเปิดและผู้ขายอาหารเคลื่อนที่ เช่น รถพุ่มพวง และตลาดนัด มากขึ้น การตรวจสอบอาหารยิ่งทำได้ยากขึ้น

สถานการณ์การใช้สารเคมีในภาคเกษตรถือเป็นต้นเหตุสำคัญประการหนึ่งของความไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะในผักและผลไม้ซึ่งมีอัตราการใช้สารเคมีต่อหน่วยพื้นที่สูงที่สุด ระหว่างปี พ.ศ. 2537-2542 กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำโครงการเฝ้าระหว่างความปลอดภัยในผัก พบว่ามีการปนเปื้อนสารเคมีทั้งในผักทั่วไปและผักที่ระบุว่าปลอดจากสารเคมี ในผักบางชนิดยังมีระดับการปนเปื้อนสูงเกินค่ามาตรฐาน ในปี พ.ศ. 2543 และ 2544 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตรวจสอบพบการปนเปื้อนในผักหลายชนิดเกินค่ามาตรฐาน แม้ว่าในระยะหลังๆ การนำเข้าปุ๋ยเคมีจะลดลง แต่ปรากฏว่าตัวเลขการนำเข้าสารกำจัดวัชพืชกลับเพิ่มขึ้น

การรณรงค์ความปลอดภัยในอาหารและการประสานกับภาคเกษตร: ความปลอดภัยของอาหารเป็นประเด็นที่ผู้คนในสังคมตระหนักมากกว่าประเด็นอื่นๆ โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านสาธารณสุขเป็นหัวแรงหลักในการขับเคลื่อน ในปี พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้เสนอระบบความปลอดภัยอาหารแห่งชาติเพื่อบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนผ่านคณะกรรมการที่ตั้งใหม่ชื่อ “คณะกรรมการแห่งชาติด้านอาหาร” อย่างไรก็ตาม ขอบเขตการทำงานด้านสาธารณสุขก่อนหน้านั้นค่อนข้างจะจำกัดอยู่ที่ “เทคนิค” เช่น ขั้นตอนการแปรรูป การจำหน่าย และการปรุงอาหาร จนกระทั่งหลังปี พ.ศ. 2543 แนวคิดการทำงานเรื่องความปลอดภัยด้านอาหารเริ่มผนวกและเชื่อมโยงเข้ากับประเด็นการผลิตอาหารอย่างชัดเจนขึ้น

ขณะเดียวกัน กระแสการปฏิรูประบบสุขภาพในภาคสาธารณสุขก็ส่งผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนจากการรักษาโรคสู่การป้องกันโรค การกำจัดปัจจัยเสี่ยง และการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งก่อให้เกิดกลไกการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายใหม่ที่เรียกว่า สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2544 กระทั่งปี พ.ศ. 2547 ประเด็นเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพ: ผลกระทบจากสารเคมี จึงถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นหลักในการจัดงานสมัชชาสุขภาพ โดยมีสาระสำคัญ เช่น การส่งเสริมระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การกำหนดยุทธศาสตร์อาหารปลอดภัยการควบคุมการโฆษณาและขายตรงของสารเคมีการเกษตร และสนับสนุนองค์กรท้องถิ่นและภาคประชาสังคมซึ่งทางานสนับสนุนระบบความปลอดภัยด้านอาหาร เป็นต้น

สภาพทั่วไปของตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

บ้านท่าตะเกียบมีความเป็นมาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ โดยในช่วงก่อร่างสร้างเมืองในยุคต้นๆ นั้น ในละแวกบ้านท่าตะเกียบยังไม่ได้ชื่อนี้ คงมีแต่บ้านวังวุ้ง และบ้านท่ากลอย ซึ่งขึ้นการปกครองกับตำบลคู้ยายหมี อำเภอสนามชัยเขตเท่านั้น ผู้เฒ่าผู้แก่ในบ้านได้เล่าความเป็นมาของท่าตะเกียบให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฟังว่าคำว่า “ท่าตะเกียบ” มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทางกรุงเทพฯ ได้คิดทำการก่อสร้างเสาชิงช้าที่บริเวณหน้าวัดสุทัศน์เทพวราราม และ ได้บอกตามหัวเมืองต่างๆ ที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ให้หาไม้แดงเอาไปทำไม้ตะเกียบเสาชิงช้าวัดสุทัศน์เทพวราราม บ้านท่ากลอยและบ้านวังวุ้งขณะนั้นเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ จึงได้รายงานไปทางกรุงเทพฯ จึงได้ส่งทหารมาดูเห็นไม้แดงงาม 2 ต้น บริเวณป่าห่างจากบ้านท่ากลอยและบ้านวังวุ้งไปประมาณ 1 กิโลเมตรเมื่อเลือกได้ไม้แดงต้นงามแล้ว การนำไม้เดินทางไปกรุงเทพฯ ได้ใช้การล่องน้ำไปตามคลองสียัดออกท่าลาด อำเภอพนมสารคามและนำเข้ากรุงเทพฯ เนื่องจากไม้มีขนาดยาวใหญ่ บริเวณที่ลากไม้ลงคลองสียัดจึงราบเรียบเป็นท่าน้ำชาวบ้านจึงเรียกว่าบริเวณนั้นว่า ท่าลงไม้ตะเกียบ และเพี้ยนมาเป็นท่าตะเกียบจนปัจจุบัน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตะเกียบ, 2556)

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบใช้ในทำการเกษตรและเป็นที่พื้นที่ราบป่าไม้อยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน สภาพดินอุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำการเกษตร มีอ่างเก็บน้ำคลองสียัดขนาดใหญ่ใช้เพื่อการชลประทาน

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ อาชีพหลัก เกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ มัน สำปะหลัง อ้อย ยาพารา สับปะรด ข้าวโพด และพืชผัก

ข้อมูลด้านการคมนาคม

ถนนสายความมั่นคงอำเภอสนามชัยเขต -อำเภอคลองหาดเป็นถนนลาดยางสายหลักในการคมนาคม ถนนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังเป็นถนนลูกรัง มีรถโดยสารปรับอากาศประจำทางให้บริการผ่านหน้าที่ว่าการอำเภอท่าตะเกียบเป็น ประจำทุก 1 ชั่วโมง

ตำบลท่าตะเกียบมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แควระบม-สียัด ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 232,726.25 ไร่ มีจำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมด 22 หมู่บ้าน และมีจำนวนครัวเรือน 5,852 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 3,637 มีพื้นที่การเกษตรทั้งหมด 126,436.75 ไร่ (อบต. ท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา,2555)

จำนวนหมู่บ้าน

มีจำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เต็มทั้งหมด 22 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านวังวุ้ง หมู่ที่ 2 บ้านท่าคาน หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งยายชี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หมู่ที่ 4 บ้านท่ากลอย หมู่ที่ 5 บ้านหนองปรือกันยาง หมู่ที่ 6 หนองประโยชน์

หมู่ที่ 7 บ้านอ่างเสือดำ หมู่ที่ 8 บ้านหนองปลาซิว หมู่ที่ 9 บ้านอ่างเตย

หมู่ที่ 10 บ้านหนองเรือ หมู่ที่ 11 บ้านน้อยนาดี หมู่ที่ 12 บ้านเนินกระบก

หมู่ที่ 13 บ้านคลองตะเคียน หมู่ที่ 14 บ้านคลองมะหาด หมู่ที่ 15 บ้านเขาตลาด

หมู่ที่ 16 บ้านหนองปรือน้อย หมู่ที่ 17 บ้านชมพู หมู่ที่ 18 บ้านคลองสียัด

หมู่ที่ 19 บ้านแปลงเสมา หมู่ที่ 20 บ้านเนินน้อย หมู่ที่ 21 บ้านฝั่งคลอง

หมู่ที่ 22 บ้านเขาวงศ์

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบล คู้ยายหมี, ตำบล ท่ากระดาน อำเภอ สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ ติดกับ ตำบล คลองตะเกรา อำเภอ ท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบล ทุ่งมหาเจริญ อำเภอ วังน้ำเย็น และ ตำบล วังทองกิ่ง อำเภอ วังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบล คลองตะเกรา อำเภอ ท่าตะเกียบ และ ตำบล ลาดกระทิง อำเภอ สนามชัย จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุริยนต์ และคณะ(2552) สำหรับประเทศไทยความมั่นคงอาหารชุมชนยังมีการศึกษาค่อนข้างจำกัดการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความไม่มั่นคงอาหารในระดับประเทศ ภูมิภาค หรือในระดับครัวเรือน อาทิการศึกษาของสมพร อิศวิลานนท์ (2551) ที่ทบทวนสถานการณ์ความมั่นคงอาหารของครัวเรือนไทยในชนบท พบว่าความมั่นคงอาหารไม่อาจมองเฉพาะมิติในระดับมหาภาคแล้วด่วนสรุปว่าประเทศมีความมั่นคงอาหารแต่ต้องสนใจและหาข้อเท็จจริงว่าทำไมคนชนบทหรือเกษตรกรขนาดเล็กยังขาดความมั่นคงอาหาร รวมถึงการหามาตรการเพื่อให้คนในประเทศทั้งคนรวยคนจนมีความมั่นคงอาหาร และเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของสำนักพัฒนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ(2548) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานภาคเกษตรของภาคเหนือตอนบนที่คนรุ่นใหม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากภาคเกษตรส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตในภาคเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิถีชีวิตของชาวนาภาคกลางภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์โดยการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตทางการเกษตรสามารถสรุปได้ 3 ประเด็นคือ 1. มีการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกที่ต้องใช้เงินทุนมากขึ้น 2. กระบวนการผลิตมีลักษณะเป็นธุรกิจที่เน้นการทำไรและ 3. มีการบริหารจัดการแบบจ้างทำ (Outsourcing) และที่สำคัญชาวนาภาคกลางมีความเชื่อว่ามีโอกาสน้อยมากที่ลูกหลานของตนจะรับช่วงอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักต่อไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลต่อการสร้างหลักประกันทางด้านอาหารอย่างยั่งยืนให้กับประชาชนของประเทศ

ปิยนาถ อิ่มดี (2547) ได้ศึกษาการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะความมั่นคงอาหารชุมชน พบว่าชุมชนมีการพึ่งพาแหล่งอาหารธรรมชาติมากขึ้นและปรับรูปแบบการบริโภคให้สอดคล้องกับสถานะความมั่นคงอาหารโดยเกษตรกรที่มีฐานะปานกลางเป็นกลุ่มที่สามารถปรับตัวต่อปัญหาความไม่มั่นคงอาหารได้ดีที่สุด นอกจากนี้ชุมชนยังเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความไม่มั่นคงอาหารของชุมชนและเพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงอาหารชุมชน การสร้างความตระหนักด้านความมั่นคงอาหาร การกระจายการถือครองที่ดิน และการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงอาหารของชุมชน

คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2547) ได้ทำการศึกษาและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ โดยพบว่าความมั่นคงทางอาหารเป็น 1 ในหลายๆดัชนีที่ใช้สาหรับวัดความมั่นคงของมนุษย์ โดยได้มีกระบวนการในการพัฒนาตัวชี้วัดในหลายๆรูปแบบ เช่น การประชุมสัมมนา รับฟังความคิดเห็น การสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา โดยตัวชี้วัดส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องของการมีอาหารที่เพียงพอและการใช้ประโยชน์จากอาหาร และการวิเคราะห์ภาวะโภชนาการเกิน ซึ่งเป็นปัญหาที่คนไทยกาลังประสบอยู่ในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้น

พงษ์ทิพย์ สำราญจิต (2545) ได้ทำการศึกษาสถานะความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรไทย โดยเน้นการศึกษาใน 4 มิติ คือ การมีอาหาร การเข้าถึง คุณภาพและความปลอดภัย และการมีอาหารสะสมเมื่อยามขาดแคลนหรือการมีเสถียรภาพทางอาหาร โดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการสัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือน โดยกำหนดระดับความมั่นคงทางอาหารที่แตกต่างกันออกไป 3 ระดับ คือต่ำปานกลางและสูง โดยชุมชนจะเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ดังกล่าวที่ใช้วัดระดับความมั่นคงทางอาหารตามการรับรู้ของชุมชนก่อน ดังนั้นชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและได้ข้อมูลในพื้นที่ด้วย โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านอาหาร ซึ่งประกอบด้วยวิธีการได้มา และการสะสมอาหารหรือความสามารถในการหาอาหารร่วมกับข้อมูลทางด้านความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้สุทธิ มาใช้ในการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆดังกล่าว โดยพบว่ามีปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางด้านอาหารหลายอย่าง เช่น รายได้ การศึกษา การมีส่วนร่วมในชุมชน การเพิ่มผลผลิตหรือการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือปัจจัยการผลิต เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มูลนิธิชีววิถี (2549) ได้ทำการวิจัยและมีข้อเสนอเชิงนโยบายในกรณีผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเกษตรกรจากภาวะวิกฤติทางอาหารโดยได้เสนอว่าราคาอาหารที่สูงขึ้นอาจไม่ส่งผลกระทบต่อข้าราชการซึ่งมีแนวโน้มที่จะได้รับการคุ้มครองและดูแลเอาใจใส่มากกว่ากลุ่มเกษตรกรหรือประชาชนกลุ่มอื่นๆ แต่ปัญหาเรื่องราคาอาหารจะเป็นปัญหาสำคัญของกรรมกรและคนยากจนในเมือง เกษตรกรสมควรที่จะมีโอกาสขายผลผลิตของตนในราคาสินค้าที่เป็นธรรมเพื่อมีโอกาสได้ชำระหนี้สินที่สะสมมานาน โดยรัฐบาลต้องมีนโยบายและทิศทางในการสนับสนุนที่ชัดเจน เพื่อสร้างหลักประกันในการเข้าถึงอาหารสำหรับประชาชนที่มีรายได้น้อยทั่วประเทศ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การผลิตอาหารมาเป็นพื้นที่ในการปลูกพืชพลังงานที่เกษตรกรต้องขึ้นต่อบริษัทขนาดใหญ่มากขึ้น และความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านอาหารลดน้อยลง เช่น สัดส่วนความสามารถในการพึ่งพาอาหารได้จากไร่นาตนเองของเกษตรกรในภาคอีสานและภาคกลางจะลดลงจาก 37 -39 % เป็นเหลือเพียง 6% เท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงแนวโน้มสถานการณ์ในเรื่องของความมั่นคงทางอาหารที่จะเกิดขึ้นกับเกษตรกรไทยและส่งผลกระทบต่อภาพรวมของประเทศ

พิมลรัตน์ คำบอล (2553) ได้ศึกษาความมั่นคงทางด้านอาหารและความปลอดภัยพบว่ารัฐบาลต้องมีวิธีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการผลิตทางการเกษตรของไทยให้มีศักยภาพทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยนโยบายดังกล่าวควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้คนไทยมีปริมาณอาหารสำหรับการบริโภคอย่างเพียงพอ ปลอดภัยและมีคุณภาพ มีความมั่นคงทางการผลิต เข้าถึงปัจจัยและทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต เช่น แหล่งน้ำ ที่ดิน รวมถึงจะต้องมีการกระจายผลผลิตที่ดี เป็นธรรมและเหมาะสม ทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชนและประเทศ

Hossein A. and Peter H. (2009) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอาหารที่เกิดจากการตัดแต่งทางพันธุกรรมและความปลอดภัยที่มี รวมถึงการปลูกพืชโดยใช้เนื้อเยื่อในประเทศพัฒนาแล้ว โดยพบว่านับตั้งแต่มีการผลิตสินค้าที่เกิดจากการตัดแต่งทางพันธุกรรมออกมาเป็นครั้งแรก ก็เกิดการโต้แย้งกันค่อนข้างบ่อยเกี่ยวกับเรื่องข้อดี ข้อเสีย ที่เกิดขึ้น และมีการกำหนดเป็นกฎหมายออกมา แต่ก็ยังเป็นข้อคำถามเกี่ยวเรื่องของคุณธรรม และระบบการค้าของพืชผล ซึ่งทำให้มีการศึกษามากมายเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านสังคมเศรษฐกิจ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบเกษตร โดยเฉพาะเมื่อมีการโฆษณาว่าผลผลิตของพืชที่ได้รับการตัดแต่งทางพันธุกรรมนั้นไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก็ยิ่งทำให้ประเทศกำลังพัฒนา ที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ และมีความมั่นคงทางด้านอาหารน้อย เกิดผลกระทบมากขึ้น จากการศึกษาพบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีพัฒนาการเรื่องการตัดแต่งพันธุกรรมนั้น เกษตรกรจะเกิดการยอมรับเพราะมันช่วยให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ กลับให้ความสำคัญต่อประเด็นเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมากกว่า

Elise G. and Laurian U. (2008) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายทางด้านอาหารที่มีอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนโยบายที่เน้นเรื่องการกำหนดราคาและกลุ่มที่เน้นเรื่องการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยมุ่งหวังที่จะให้คนลดการบริโภคในผลิตภัณฑ์ที่ควรหลีกเลี่ยง จากการศึกษาพบว่ามาตรการด้านราคา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไม่สามารถโน้มน้าวคนให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าวได้ โดยเฉพาะในเมืองที่เศรษฐกิจดีๆ แต่มาตรการด้านข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและผลิตภัณฑ์ จะเป็นสิ่งที่ทาให้คนเกิดความตระหนักในแง่ของการบริโภคมากขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานการวิจัย คือ

สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 ประสบการณ์ในการทำการเกษตรแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 เกษตรกรที่มีรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกรแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ความรู้เกี่ยวความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variables) มีตัวแปรที่ศึกษาดังนี้คือ

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

1.1.1 เพศ
1.1.2 อายุ
1.1.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
1.1.4 ระดับการศึกษา
1.1.5 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร
1.1.6 รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร

1.2 ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

1.3 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

2. ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.1 ด้านการมีอาหารเพียงพอ

2.2 คุณภาพอาหารปลอดภัย

2.3 ระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

2.4 มีระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม

2.5 มีความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ตัวแปรตาม (Dependent variables)

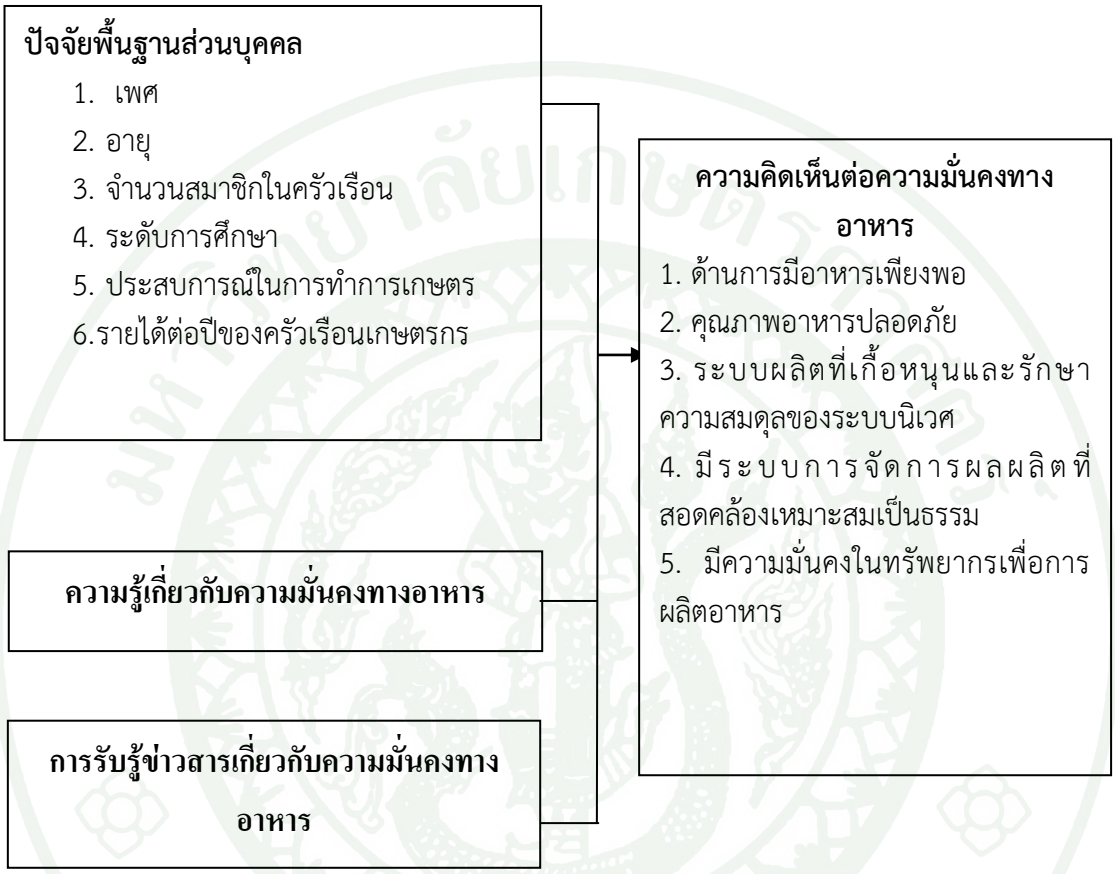

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนครัวเรือนเกษตรกร 3,638 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยโดยคำนวณจากครัวเรือนเกษตรกร จำนวน3,638 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบล,2556) ทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง (sample size)โดยใช้สูตรของ Yamane (สุรินทร์ นิมยางกูร, 2548) ดังต่อไปนี้

$$n_0 = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n_0 = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนเกษตรกรทั้งหมด

e = ความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{3,638}{1+ (3,638\ (0.05)^2)} = 360 \text{ ครัวเรือน}$$

ดังนั้น ตัวอย่างเกษตรกรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 360 ครัวเรือน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกตัวอย่างจากจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ลงทะเบียนในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี2556 ใน 22 หมู่บ้าน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยใช้สูตรดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านจากสูตร

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

	หมู่บ้าน	**จำนวนครัวเรือนเกษตรกร (ครัวเรือน)**	**จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)**
หมู่ที่ 1	บ้านวังวุ้ง	196	19
หมู่ที่ 2	บ้านท่าคาน	117	12
หมู่ที่ 3	บ้านทุ่งยายชี	156	15
หมู่ที่ 4	บ้านท่ากลอย	150	15
หมู่ที่ 5	บ้านหนองปรือกันยาง	192	19
หมู่ที่ 6	บ้านหนองประโยชน์	124	12
หมู่ที่ 7	บ้านอ่างเสือดำ	214	21
หมู่ที่ 8	บ้านหนองปลาซิว	220	22
หมู่ที่ 9	บ้านอ่างเตย	272	27
หมู่ที่ 10	บ้านหนองเรือ	223	22
หมู่ที่ 11	บ้านหนองนาดี	213	21
หมู่ที่ 12	บ้านเนินกระบก	150	15
หมู่ที่ 13	บ้านคลองตะเคียน	197	19
หมู่ที่ 14	บ้านคลองมะหาด	96	9
หมู่ที่ 15	บ้านเขาตลาด	130	13
หมู่ที่ 16	บ้านหนองปรือน้อย	98	10
หมู่ที่ 17	บ้านชมพู	209	21
หมู่ที่ 18	บ้านคลองสียัด	122	12
หมู่ที่ 19	บ้านแปลงเสมา	119	12
หมู่ที่ 20	บ้านเนินน้อย	163	16
หมู่ที่ 21	บ้านฝั่งคลอง	140	14
หมู่ที่ 22	บ้านเขาวงศ์	137	14
รวม		**3,638**	**360**

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) โดยการเข้าไปตามพื้นที่ต่างๆแล้วเก็บข้อมูลจากเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ โดยแบบสัมภาษณ์จะใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของประชากร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยแบ่ง คำถามออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้าน เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

การวัดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ซึ่งเป็นคำถามแบบปิด (Close Question) และคำถามแบบเปิด (Open – Ended questions) จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำการเกษตร รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร

เพศ กำหนดวัดแบบสเกลนามบัญญัติ (Nominal Scale) วัดจากเพศของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ไดแก่ เพศชาย และเพศหญิง

อายุ กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio Scale) วัดจากจำนวนปีเต็มของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ ซึ่งนับจากปีที่เกิดจนถึงวันที่ให้ข้อมูล เศษอายุมากกว่า 6 เดือนให้นับเป็นปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระดับการศึกษา กำหนดการวัดแบบเรียงลำดับ (Nominal Scale) วัดจากระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกร ได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา โดยแบ่งเป็นวัดจากระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกร ได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาขึ้นไป

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio Scale)วัดจากจำนวนสมาชิกของเกษตรกร รวมตัวเกษตรกรเอง ประกอบด้วย สามี ภรรยา บุตรชาย บุตรหญิง บิดา มารดา และบุคคลอื่นๆ ภายในครัวเรือน หน่วยเป็นคน

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร กำหนดการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio Scale) วัดจากระยะเวลาในการทำการเกษตรของเกษตรกรจนถึงปี พ.ศ. 2556 มีหน่วยเป็นปี

รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร กำหนดวัดแบบอัตราส่วน (Ratio Scale) วัดจากรายได้ทั้งหมดของเกษตรกรซึ่งเป็นรายได้จากการขายผลผลิต และรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมทางการเกษตรหรืออาชีพเสริมนอกภาคการเกษตร โดยไม่หักค่าใช้จ่ายในปีการ ผลิต พ.ศ. 2556 หน่วยบาทต่อปี

ตอนที่2 ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร กำหนดแบบสเกลอันตรภาคชั้น (Interval Scale) วัดจากคะแนนความความสามารถในการจำ โดยให้พิจารณาว่าคำถามนั้นถูกหรือผิด และมีการกำหนดค่าคะแนน คือ ตอบถูกมีค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน และตอบผิดมีค่าเท่ากับ 0 คะแนน โดยเลือกตอบ “ถูก” หรือ “ผิด” ตามลำดับ และมีการกำหนดค่าคะแนน คือ

ตอบถูก มีค่าคะแนน 1 คะแนน

ตอบผิด มีค่าคะแนน 0 คะแนน

เกณฑ์การแบ่งคะแนนระดับความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารรายข้อ

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจกความถี่ ใช้คะแนนของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนรายข้อสูงสุด} - \text{คะแนนรายข้อต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{1 - 0}{3} = 0.33$$

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยความถี่ระดับความรู้ของเกษตรกรเป็นรายข้อ สามารถจัดได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้รายข้อ
0.00 - 0.33	ความรู้น้อย
0.34 - 0.66	ความรู้ปานกลาง
0.67 - 1.00	ความรู้มาก

เกณฑ์การแบ่งคะแนนระดับความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารโดยรวม

คะแนนความถี่ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารโดยรวม ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ โดยมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 ผู้วิจัยนำมาจัดกลุ่มโดยมีอันตรภาคชั้นเท่ากับ

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนรายข้อสูงสุด} - \text{คะแนนรายข้อต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{15 - 0}{3} = 5$$

ในการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยความถี่ระดับความรู้ของเกษตรกร โดยรวม สามารถจัดได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้โดยรวม
0 - 5	ความรู้น้อย
6 - 10	ความรู้ปานกลาง
11 - 15	ความรู้มาก

สำหรับการจัดช่วงคะแนนระดับความรู้ของเกษตรกรในการทดสอบสมมติฐาน สามารถจัดได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้โดยรวม
0 - 10	ความรู้น้อย
11 - 15	ความรู้มาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตร แบบสเกลนามบัญญัติ (Nominal Scale) วัดจากจำนวนแหล่งข่าวสาร ที่เกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา เปิดรับข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารจากสื่อต่างๆ คือ

1. สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ญาติพี่น้อง

2. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ป้ายประชาสัมพันธ์

3. สื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต

4. สื่อกิจกรรม ได้แก่ สื่อกิจกรรม ได้แก่ นิทรรศการ สัมมนา การศึกษาดูงาน การสาธิต

สำหรับการจัดช่วงสเกลของการรับรู้ข่าวสารเป็นจำนวนแหล่งในการทดสอบสมมติฐาน สามารถจัดได้ดังนี้

ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร
1 – 2 แหล่ง
มากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

กำหนดวัดแบบสเกลอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับมาก ปานกลาง น้อย โดยให้คะแนนระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับ		คะแนน
น้อย	=	1 คะแนน
ปานกลาง	=	2 คะแนน
มาก	=	3 คะแนน

คะแนนที่นำมาแบ่งเป็นช่วงๆแสดงความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา จากสูตร (สุรินทร์ นิยมางกูร, 2548)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อันตรภาคชน = $\frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$

= $\frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$

= $\frac{3-1}{3}$ = 0.66

การวัดระดับผลระดับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระดับ แล้วแปลความหมายเป็น 3 ระดับดังนี้

คะแนน		การแปลผล
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.66	น้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.67 - 2.32	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.33 - 3.00	มาก

เกณฑ์การแบ่งคะแนนเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารรวมทุกด้าน

คะแนนความถี่ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารรวมทุกด้าน ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 25 ข้อ โดยมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 25 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 75 ผู้วิจัยนำมาจัดกลุ่มโดยมีอันตรภาคชั้นเท่ากับ

อันตรภาคชั้น = $\frac{\text{ค่าพิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$ = $\frac{\text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$

= $\frac{75 - 25}{3}$ = 16.66

ในการจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารรวมทุกด้าน สามารถจัดได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็นรวมทุกด้าน
25.00 – 41.66	เห็นด้วยน้อย
46.67 – 58.32	เห็นด้วยปานกลาง
58.33 – 75.00	เห็นด้วยมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended question)

การทดสอบเครื่องมือ

หลังจากสร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้วตรวจสอบแบบสัมภาษณ์เพื่อหาความถูกต้อง (Validity) และความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) แล้วปรับปรุงแก้ไข้ก่อนนำไปใช้จริงดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Content validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ จากแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ จากนั้นได้นำเสนอเครื่องมือต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความชัดเจนของคำถาม และนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและสมบูรณ์เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ(try out) กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลการวิเคราะห์มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีครอนบัคแอลฟา(Cronbach's reliability coefficient alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นครอนบัคแอลฟาแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร เท่ากับ 0.821 และค่าความเชื่อมั่นครอนบัคแอลฟาแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวม เท่ากับ = 0.888

3. นำผลการทดสอบที่ได้มาทำการปรับปรุงแก้ไข และตรวจสอบโดยคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้อง และสมบูรณ์อีกครั้งก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารประเภทหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องโดยค้นหาได้จากแหล่งข้อมูล เช่น สภาวิจัยแห่งชาติ มหาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง รวมทั้งเอกสาร และสื่อประเภทอื่นๆ เช่น วารสาร และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ท่าตะเกียบเรื่องความคิดเห็นที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังมีบันทึกภาพและเครื่องบันทึกเสียง ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุป และรายงานผลการวิจัยทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลโดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บได้ทั้งหมด มาดำเนินการดัง ต่อไปนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) โดยการตรวจสอบความถูกต้องของชุดแบบสัมภาษณ์และคัดแบบสัมภาษณ์ที่ไม่สมบูรณ์ออก เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์มาประมวลผลและลงรหัสที่กำหนดไว้

3. การประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ (Computing) นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกโดยใช้คอมพิวเตอร์ แล้วประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยแจกแจงความถี่ของตัวแปรทุกตัวแล้วมาคำนวณค่าสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผล โดยใช้สถิติเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

2. ค่า t-test สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ซึ่งจำแนกตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม

3. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway Analysis of Variance หรือค่า F-test) สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ซึ่งจำแนกออกตามตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มเป็นต้นไป และ LSD (Least Significant Difference) สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามเป็นรายคู่

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทราทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร

ตอนที่ 5 ผลการทดลองสมมติฐาน

ตอนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะที่มีต่อความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้คือ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

(n = 360)

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	158	43.9
หญิง	202	56.1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=360)

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวนคน	ร้อยละ
อายุ		
25 – 43 ปี	122	33.9
44 – 55 ปี	122	33.9
56 ปี ขึ้นไป	116	32.2
Mean = 49.44 ปี S.D. = 12.39 Minimum = 25 ปี Maximum = 84 ปี		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
2 – 3 คน	117	32.5
4 – 5 คน	169	46.9
6 คน ขึ้นไป	74	20.6
Mean = 4.42 คน S.D. = 1.77 Minimum = 2 คน Maximum = 10 คน		
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	68	18.9
ประถมศึกษา	204	56.7
ตั้งแต่มัธยมศึกษาขึ้นไป	88	24.4
ประสบการณ์ในทำการเกษตร		
2 – 9 ปี	85	23.6
10 – 29 ปี	140	38.9
ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป	135	37.5
Mean = 21.89 ปี S.D. = 14.58 Minimum = 2 ปี Maximum = 63 ปี		
รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร		
10,000 – 50,000 บาท	149	41.4
50,001 – 90,000 บาท	54	15.0
ตั้งแต่ 90,001 บาท ขึ้นไป	157	43.6
Mean =114,236.78 บาท S.D. =128,136.39 Minimum =10,000 บาท Minimum = 800,000บาท		

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในตารางที่ 2 สรุปได้ดังนี้คือ

เพศ พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.1) นอกนั้นเป็นเพศชาย (ร้อยละ 43.9)

อายุ พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีอายุ 25-43 ปี และอายุ 44-55 ปี (ร้อยละ 33.9) รองลงมา คือ มีอายุ 56 ปีขึ้น (ร้อยละ 32.2) โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 49.44 ปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนมากอยู่ที่ 4 – 5 คน (ร้อยละ 46.9) รองลงมา คือ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 – 3 คน และตั้งแต่ 6 คน หรือมากกว่า (ร้อยละ 32.5 และ 20.6 ตามลำดับ) โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 คน

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 56.7) รองลงมา คือ มีการศึกษาตั้งแต่มัธยมขึ้นไป (ร้อยละ 24.4) นอกนั้นการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา (ร้อยละ 18.9)

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำการเกษตร 10 – 29 ปี (ร้อยละ 38.9) รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 37.5) น้อยที่สุด 2-9 ปี (ร้อยละ 23.6) โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 21.89 ปี

รายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 90,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 43.6) รองลงมา คือ มีรายได้ต่อปี 10,000 – 50,000 บาท และ 50,001 – 90,000 บาท (ร้อยละ 41.4 และ 15.0 ตามลำดับ) โดยมีรายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 114,236.78 บาท

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้คือ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นรายข้อ

(n = 360)

ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้
1. ความมั่นคงทางอาหาร คือ การมีคุณค่าทางโภชนาการปลอดภัย และมีปริมาณที่เพียงพอในการตอบสนองต่อความต้องการ	325 (90.3)	35 (9.7)	0.90	0.297	มาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 360)

ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	ตอบถูก ร้อยละ	ตอบผิด ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้
2. ความมั่นคงด้านอาหาร ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบสำคัญ คือ 1). การมีอาหารเพียงพอ คือ การมีปริมาณอาหารที่มีคุณภาพและเพียงพอ 2).การเข้าถึงอาหารสามารถเข้าถึงทรัพยากรและมีสิทธิที่จะได้อาหารอย่าเหมาะสม 3).การใช้ประโยชน์อาหาร คือ การได้ปริมาณอาหารที่เพียงพอ และปลอดภัย 4). อาหารมีสม่ำเสมอ คือ ทุกคนสามารถที่จะเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอ	338 (93.9)	22 (6.1)	0.94	0.240	มาก
3. การพึ่งพาตนเองด้านอาหาร คือการที่ครัวเรือนและชุมชนมีอาหารบริโภคเพียงพอกับความต้องการ	337 (93.6)	23 (6.4)	0.94	0.245	มาก
4. ภาคการเกษตร เป็นฐานรายได้หลักและความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ	330 (91.7)	30 (8.3)	0.92	0.2.77	มาก
5. ปัญหาความยากจนของคนในประเทศทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหาร	293 (81.4)	67 (18.6)	0.81	0.390	มาก
6. ความมั่นคงในครัวเรือนเกษตรกรเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร	335 (93.1)	25 (6.9)	0.93	0.255	มาก
7. อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์	339 (94.2)	21 (5.8)	0.94	0.235	มาก
8.ในปัจจุบันการผลิตเพื่อการบริโภคในครอบครัวถูกแทนที่ด้วยการผลิตเพื่อขาย	258 (71.7)	102 (28.3)	0.72	0.451	มาก
9. * การที่ประชากรของโลกเพิ่มมากขึ้นจะยิ่งทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร	200 (55.6)	160 (44.4)	0.55	0.371	ปานกลาง
10. * สถานการณ์ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ความต้องการพืชที่สามารถนำไปผลิตพลังงานเพิ่มขึ้น เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร	239 (66.4)	121 (33.6)	0.66	0.473	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 360)

ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	ตอบถูก ร้อยละ	ตอบผิด ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้
11.การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ เช่น การเกิดพายุ น้ำท่วม ฝนแล้ง ส่งผลให้ผลผลิตทางอาหารลดน้อยลงและไม่เพียงพอกับความต้องการของประชากรโลก ซึ่งทำให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านอาหาร	335 (93.1)	25 (6.9)	0.93	0.255	มาก
12.การหันมาปลูกพืชพลังงาน เช่น มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา เพิ่มมากขึ้นทำให้ทำให้พืชอาหารขาดแคลน	276 (76.7)	84 (23.3)	0.77	0.424	มาก
13. * การเติบโตของเมืองและ ภาคอุตสาหกรรมช่วยให้ประเทศมีความมั่นคงทางอาหารเพิ่มมากขึ้น	210 (58.3)	150 (41.7)	0.58	0.494	ปานกลาง
14. * การที่นำสารเคมีมาใช้ในการเกษตรซึ่งทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้นและทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร	168 (46.7)	192 (53.3)	0.47	0.500	ปานกลาง
15. * ประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่มีการส่งออกอาหารในลำดับต้นๆของโลกทำให้ไม่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาหาร	266 (73.9)	94 (26.1)	0.74	0.440	มาก
รวม			**11.81**	**1.925**	**มาก**

หมายเหตุ: * คือข้อที่เป็นคำถามเชิงลบ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในตารางที่ 3 พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 11.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความรู้ระดับมาก มีจำนวน 11 ข้อ และระดับปานกลาง 4 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 0.94) คือ ข้อที่ 2 “ความมั่นคงด้านอาหาร ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบสำคัญ คือ 1. การมีอาหารเพียงพอ คือ การมีปริมาณอาหารที่มีคุณภาพและเพียงพอ2. การเข้าถึงอาหารสามารถเข้าถึงทรัพยากรและมีสิทธิที่จะได้อาหารอย่าเหมาะสม 3. การใช้ประโยชน์อาหาร คือ การได้ปริมาณอาหารที่เพียงพอ และปลอดภัย 4. อาหารมีสม่ำเสมอ คือ ทุกคนสามารถที่จะเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอ” ข้อที่ 3 “การพึ่งพาตนเองด้านอาหาร คือการที่ครัวเรือนและชุมชนมีอาหารบริโภคเพียงพอกับความต้องการ” และข้อที่ 7 “อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 0.47) คือ ข้อที่ 14 “การที่นำสารเคมีมาใช้ในการเกษตรซึ่งทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้นและทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

(n=360)

ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้น้อย (0 – 5 คะแนน)	1	0.3
ระดับความรู้ปานกลาง (6 – 10 คะแนน)	112	31.1
ระดับความรู้มาก (11 - 15 คะแนน)	247	68.6

จากตารางที่ 4 พบว่าเกษตรกร ในพื้นที่ท่าตะเกียบ จากแบบทดสอบความรู้ทั้งหมด 15 ข้อ ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารในระดับมาก มีคะแนน 11 - 15 คะแนน จำนวน 247 คน ร้อยละ 68.6 รองลงมาคือผู้ที่มีระดับความรู้ปานกลางมีคะแนน 6 - 10 คะแนน จำนวน 112 คน ร้อยละ 31.1 และน้อยที่สุดคือผู้มีระดับความรู้น้อยมีคะแนน 0 – 5 คะแนน มีจำนวน 1 คน ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้คือ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

(n = 360)

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สื่อบุคคล*		
เจ้าหน้าที่ส่งเสริม	90	25.0
เพื่อนบ้าน	62	17.2
ผู้นำท้องถิ่น	115	31.9
ญาติพี่น้อง	63	17.5
สื่อสิ่งพิมพ์*		
วารสาร	11	3.1
นิตยสาร	11	3.1
หนังสือพิมพ์	70	19.4
ป้ายประชาสัมพันธ์	26	7.2
สื่อมวลชน*		
โทรทัศน์	232	64.4
วิทยุ	101	28.1
อินเทอร์เน็ต	15	4.2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 360)

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สื่อกิจกรรม*		
นิทรรศการ	26	7.2
สัมมนา	42	11.7
การศึกษาดูงาน	30	8.3
การสาธิต	9	2.5
จำนวนแหล่งการรับรู้ข่าวสาร		
ไม่ได้รับข้อมูล	97	26.9
1 – 2 แหล่ง	102	28.4
มากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป	161	44.7

หมายเหตุ: *เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในตารางที่ 5 พบว่าเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร จากสื่อมวลชนมากที่สุด ได้แก่ โทรทัศน์ ร้อยละ 64.4 รองลงมา คือ สื่อบุคคล ได้แก่ผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 31.9 และสื่อที่ได้น้อยที่สุด คือสื่อกิจกรรม ได้แก่การสาธิต ร้อยละ2.5 เมื่อพิจารณาเป็นประเภทสื่อ มีรายละเอียดดังนี้

สื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร จากผู้นำท้องถิ่น (ร้อยละ 31.9) รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม (ร้อยละ 25.0)

สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร จากหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 19.4) รองลงมา คือ ประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 7.2)

สื่อมวลชน พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร จากโทรทัศน์ (ร้อยละ 64.4) รองลงมา คือ วิทยุ (ร้อยละ 28.1) และสื่ออินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 4.2)

สื่อกิจกรรม เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร จากสัมมนา (ร้อยละ 11.7) รองลงมา คือ ศึกษาดูงาน (ร้อยละ 8.3)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบ ที่ได้รับความรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร มีการรับรู้จากจำนวนแหล่งข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป (ร้อยละ 44.7) รองลงมาคือ 1 – 2 แหล่ง (ร้อยละ 28.4) และไม่ได้รับข้อมูล (ร้อยละ 26.9)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบ

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้คือ

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

(n = 360)

ความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร	ระดับความคิดเห็น					สรุประดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการมีอาหารเพียงพอ						
1. ท่านสามารถปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคได้อย่างพอเพียงสำหรับสมาชิกในครัวเรือน	204 (56.7)	130 (36.1)	26 (7.2)	2.49	0.629	มาก
2. ท่านมีที่ดินทำที่เพียงพอสำหรับการผลิตอาหารไว้บริโภคในครัวเรือน	177 (49.2)	131 (36.4)	52 (14.4)	2.35	0.719	มาก
3. ปริมาณอาหารในครัวเรือนของท่านมีเพียงพอตลอดทั้งปี	202 (56.1)	132 (36.7)	26 (7.2)	2.49	0.929	มาก
4. ท่านสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ทุกเมื่อที่มีความต้องการ	179 (49.7)	127 (35.3)	54 (15.0)	2.35	0.727	มาก
5. ภายในครัวเรือนของท่านมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายไว้บริโภคได้ตลอดทั้งปี	196 (54.4)	126 (35.0)	38 (10.6)	2.44	0.677	มาก
รวมด้านการมีอาหารพอเพียง				**12.12**	**2.817**	**มาก**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 360)

ความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร	ระดับความคิดเห็น					สรุประดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	$\bar{X}$	S.D.	
คุณภาพอาหารปลอดภัย						
6. ท่านคิดว่าการทำการเกษตรจะต้องเป็นการทำโดยไม่ใช้สารเคมี ทั้งในการผลิต การแปรรูป หรือการจัดจำหน่าย	166 (46.1)	122 (33.9)	72 (20.0)	2.26	0.771	ปานกลาง
7. ท่านเลือกซื้อ และบริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัยสารพิษ	209 (58.1)	106 (29.4)	45 (12.5)	2.46	0.70	มาก
8. ท่านคิดว่าแหล่งน้ำในชุมชนของท่านปลอดภัยจากสารพิษ	120 (33.3)	133 (36.9)	107 (29.7)	2.04	0.794	ปานกลาง
9. อาหารภายในครัวเรือนและชุมชนของท่านมีความปลอดภัยจากสารพิษ	121 (33.6)	163 (45.3)	76 (21.1)	2.13	0.730	ปานกลาง
10. ท่านสามารถนำเอาภูมิปัญญาของท่านมาใช้ในการผลิตทางการเกษตร เช่น การทำสารกำจัดศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี	126 (35.0)	148 (41.1)	86 (23.9)	2.11	0.760	ปานกลาง
รวมคุณภาพอาหารปลอดภัย				**10.99**	**2.240**	**ปานกลาง**
ระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
11. ท่านปรับปรุง บำรุงดิน โดยใช้ ปุ๋ยหมัก ปลูกพืชคลุมดินหรือปลูกพืชหมุนเวียน	179 (49.7)	123 (34.2)	58 (16.1)	2.34	0.740	มาก
12. ท่านคิดว่าในพื้นที่การเกษตรของท่านควรมีบ่อน้ำไว้สำหรับเพื่อใช้ในการเกษตร	236 (65.6)	74 (20.6)	50 (13.9)	2.52	0.727	มาก
13. ท่านสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตทางการเกษตร เช่น มีการนำรถไถมาใช้ในการปรับปรุงดิน	245 (68.1)	75 (20.8)	40 (11.1)	2.57	0.685	มาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 360)

ความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร	ระดับความคิดเห็น					สรุประดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	$\bar{X}$	S.D.	
14. ท่านมีการปลูกพืช ผักผลไม้ หลากหลายชนิดภายในพื้นที่ของท่าน	167 (46.4)	139 (38.6)	54 (15.0)	2.31	0.719	ปานกลาง
15. ในพื้นที่ทำการเกษตรของท่านปลอดภัยจากการใช้สารเคมี	163 (45.3)	129 (35.8)	68 (18.9)	2.26	0.757	ปานกลาง
รวมระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ				**12.00**	**2.332**	**มาก**
มีระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
16. ภายในชุมชนของท่านมีแหล่งซื้ออาหารหรือตลาดที่หลากหลายและราคาถูก	111 (30.8)	154 (42.8)	95 (26.4)	2.04	0.756	ปานกลาง
17. ภายในชุมชนของท่านมีตลาดสำหรับขายผลผลิตทางการเกษตร	119 (33.1)	135 (37.5)	106 (29.4)	2.04	0.761	ปานกลาง
18. ท่านสามารถแบ่งปันผลผลิตทางการเกษตรให้กับคนในชุมชน	181 (50.5)	134 (37.2)	45 (12.5)	2.38	0.697	มาก
19. ท่านคิดว่าสมาชิกในครัวเรือนของท่านได้รับอาหารครบตามหลักโภชนาการ	192 (53.3)	151 (41.9)	17 (4.7)	2.49	0.588	มาก
20. ท่านสามารถขายผลผลิตทางการเกษตรของท่านได้ในราคาที่ดีและยุติธรรม	67 (18.6)	171 (47.5)	122 (33.9)	1.85	0.709	ปานกลาง
รวมมีระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม				**10.79**	**2.142**	**ปานกลาง**
มีความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
21. ในชุมชนของท่านมีแหล่งอาหารธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	160 (44.4)	146 (40.6)	54 (15.0)	2.29	0.714	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 360)

ความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร	ระดับความคิดเห็น					สรุประดับความคิดเห็น
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	$\bar{X}$	S.D.	
22. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีสภาพพื้นที่ดินที่เหมาะแก่การทำการเกษตร	135 (37.5)	166 (46.1)	59 (16.4)	2.21	0.704	ปานกลาง
23. ท่านคิดว่าป่าชุมชนของท่านมีความอุดมสมบูรณ์และเพียงพอต่อความต่อการของคนในชุมชนของท่าน	140 (38.9)	122 (33.9)	98 (27.2)	2.12	0.806	ปานกลาง
24 ท่านสามารถหาของจากป่าชุมชนได้อย่างสะดวกและเสรี	94 (26.1)	97 (26.9)	169 (46.9)	1.79	0.830	ปานกลาง
25 ท่านสามารถที่จะนำเอาน้ำจากธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้	150 (41.7)	120 (33.3)	90 (25.0)	2.17	0.88	ปานกลาง
รวมมีความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร				**10.58**	**2.694**	**ปานกลาง**
รวมทุกด้าน				**56.46**	**8.41**	**ปานกลาง**

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ในตารางที่ 6 พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมทุกด้านเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 56.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

ด้านการมีอาหารพอเพียง พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่เป็นตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 12.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมาก มีจำนวนทั้ง 5 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่ 1 “ท่านสามารถปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคได้อย่างพอเพียงสำหรับสมาชิกในครัวเรือน”(ค่าเฉลี่ย 2.49) ข้อที่ 3 “ปริมาณอาหารในครัวเรือนของท่านมีเพียงพอตลอดทั้งปี” (ค่าเฉลี่ย 2.49) ข้อที่ 5 “ภายในครัวเรือนของท่านมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายไว้บริโภคได้ตลอดทั้งปี” (ค่าเฉลี่ย 2.44) ข้อที่ 2 “ท่านมีที่ดินทำที่เพียงพอสำหรับการผลิตอาหารไว้บริโภคในครัวเรือน” (ค่าเฉลี่ย 2.35) ข้อที่ 4 “ท่านสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ทุกเมื่อที่มีความต้องการ” (ค่าเฉลี่ย 2.35)

ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อความมานคงทางอาหาร ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 10.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมาก มีจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7 “ท่านเลือกซื้อ และบริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัยสารพิ” (ค่าเฉลี่ย 2.46) และข้อที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีจำนวน 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่ 6 “ท่านคิดว่าการทำการเกษตรจะต้องเป็นการทำโดยไม่ใช้สารเคมี ทั้งในการผลิต การแปรรูป หรือการจัดจำหน่าย” (ค่าเฉลี่ย 2.26) ข้อที่ 9 “อาหารภายในครัวเรือนและชุมชนของท่านมีความปลอดภัยจากสารพิษ” (ค่าเฉลี่ย 2.13) ข้อที่ 10 “ท่านสามารถนำเอาภูมิปัญญาของท่านมาใช้ในการผลิตทางการเกษตร เช่น การทำสารกำจัดศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี” (ค่าเฉลี่ย 2.11) และข้อที่ 8 “ท่านคิดว่าแหล่งน้ำในชุมชนของท่านปลอดภัยจากสารพิษ” (ค่าเฉลี่ย 2.04)

ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 12.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมาก มีจำนวน 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่ 13 “ท่านสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตทางการเกษตร เช่น มีการนำรถไถมาใช้ในการปรับปรุงดิน” (ค่าเฉลี่ย 2.57) ข้อที่ 12 “ท่านคิดว่าในพื้นที่การเกษตรของท่านควรมีบ่อน้ำไว้สำหรับเพื่อใช้ในการเกษตร” (ค่าเฉลี่ย 2.52) ข้อที่ 11 “ท่านปรับปรุง บำรุงดิน โดยใช้ ปุ๋ยหมัก ปลูกพืชคลุมดิน หรือปลูกพืชหมุนเวียน” (ค่าเฉลี่ย 2.34) และข้อที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีจำนวน 2 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่ 14 “ท่านมีการปลูกพืช ผัก ผลไม้ หลากหลายชนิดภายในพื้นที่ของท่าน” (ค่าเฉลี่ย 2.31) ข้อที่ 15 “ในพื้นที่ทำการเกษตรของท่านปลอดภัยจากการใช้สารเคมี” (ค่าเฉลี่ย 2.26)

ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 10.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมาก มีจำนวน 2 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่ 19 “ท่านคิดว่าสมาชิกในครัวเรือนของท่านได้รับอาหารครบตามหลักโภชนาการ” (ค่าเฉลี่ย 2.49) ข้อที่ 18 “ท่านสามารถแบ่งปันผลผลิตทางการเกษตรให้กับคนในชุมชน” (ค่าเฉลี่ย 2.38) และข้อที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีจำนวน 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่ 16 “ภายในชุมชนของท่านมีแหล่งซื้ออาหารหรือตลาดที่หลากหลายและราคาถูก” (ค่าเฉลี่ย 2.04) ข้อที่ 17 “ภายในชุมชนของท่านมีตลาดสำหรับขายผลผลิตทางการเกษตร” (ค่าเฉลี่ย 2.04) ข้อที่ 20 “ท่านสามารถขายผลผลิตทางการเกษตรของท่านได้ในราคาที่ดีและยุติธรรม” (ค่าเฉลี่ย 1.85)

ด้านความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร พบว่า เกษตรกรกลุ่มที่เป็นตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 10.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีจำนวนทั้ง 5 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่ 21 “ในชุมชนของท่านมีแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์”(ค่าเฉลี่ย 2.29) ข้อที่ 22 “ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีสภาพพื้นที่ดินที่เหมาะแก่การทำการเกษตร” (ค่าเฉลี่ย 2.21) ข้อที่ 25 “ท่านสามารถที่จะนำเอา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

น้ำจากธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้” (ค่าเฉลี่ย 2.17) ข้อที่ 23 “ท่านคิดว่าป่าชุมชนของท่านมีความอุดมสมบูรณ์และเพียงพอต่อความต่อการของคนในชุมชนของท่าน ” (ค่าเฉลี่ย 2.12) ข้อที่ 24 “ท่านสามารถหาของจากป่าชุมชนได้อย่างสะดวกและเสรี ” (ค่าเฉลี่ย 1.79)

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นจำแนกตามตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร เพื่อที่จะได้ทราบว่าตัวแปรอิสระใดที่มีความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านความมั่นคงทางอาหาร สถิติที่นำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าว ได้แก่ ค่า t-test สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ซึ่งจำแนกออกตามตัวแปรอิสระสองกลุ่ม การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance หรือ ค่า F-test) สำหรับการทำสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ซึ่งจำแนกออกตามตัวแปรอิสระสองกลุ่มขึ้นไป และ LSD (Least Significant Difference) สำหรับทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามเป็นรายคู่ สำหรับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการทดสอบที่ตั้งไว้ ปรากฏผลดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน สามารถแยกเป็นสมมติฐานย่อย ได้ดังนี้คือ

สมมติฐานที่ 1.1 เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามเพศ โดย t –test

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามเพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-VALUE	**สรุปผลทดสอบ**
(1) ด้านการมีอาหารพอเพียง						
ชาย	158	12.26	2.662	-0.850^{ns}	0.396	ไม่แตกต่างกัน
หญิง	202	12.00	2.935			
(2) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย						
ชาย	158	10.87	2.330	0.912^{ns}	0.362	ไม่แตกต่างกัน
หญิง	202	11.08	2.169			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามเพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-VALUE	สรุปผลทดสอบ
(3) ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
ชาย	158	12.15	2.232	-1.093^{ns}	0.275	ไม่แตกต่างกัน
หญิง	202	11.88	2.406			
(4) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
ชาย	158	10.78	2.073	0.103^{ns}	0.918	ไม่แตกต่างกัน
หญิง	202	10.80	2.199			
(5) ด้านความมั่งคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
ชาย	158	10.53	2.782	0.304^{ns}	0.761	ไม่แตกต่างกัน
หญิง	202	10.62	2.629			
โดยรวม						
ชาย	**158**	**56.59**	**8.066**	**-0.221^{ns}**	**0.825**	**ไม่แตกต่างกัน**
หญิง	**202**	**56.39**	**8.696**			

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของของเกษตรกร จำแนกตามเพศ ในตารางที่ 7 พบว่า เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร พบว่า เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 1.2 เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(n =360)

ความคิดเห็นความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามอายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	สรุปผลทดสอบ
(1) ด้านการมีอาหารพอเพียง						
25 – 43 ปี	122	11.86	2.913	1.025^{ns}	0.360	ไม่แตกต่างกัน
44 – 55 ปี	122	12.38	2.809			
56 ปีขึ้นไป	116	12.11	2.721			
(2) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย						
25 – 43 ปี	122	10.75	2.075	1.111^{ns}	0.330	ไม่แตกต่างกัน
44 – 55 ปี	122	11.08	2.306			
56 ปีขึ้นไป	116	11.15	2.334			
(3) ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
25 – 43 ปี	122	11.71	2.393	1.455^{ns}	0.235	ไม่แตกต่างกัน
44 – 55 ปี	122	12.10	2.228			
56 ปีขึ้นไป	116	12.20	2.364			
(4) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
25 – 43 ปี	122	10.82	2.416	0.022^{ns}	0.978	ไม่แตกต่างกัน
44 – 55 ปี	122	10.76	1.975			
56 ปีขึ้นไป	116	10.79	2.020			
(5) ด้านความมั่งคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
25 – 43 ปี	122	10.31	2.746	1.007^{ns}	0.366	ไม่แตกต่างกัน
44 – 55 ปี	122	10.65	2.574			
56 ปีขึ้น	116	10.78	2.762			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n =360)

ความคิดเห็นความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามอายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	**สรุปผลทดสอบ**
โดยรวม						
25 – 43 ปี	**122**	**55.45**	**8.679**	**1.380**^{ns}	**0.253**	**ไม่แตกต่างกัน**
44 – 55 ปี	**122**	**56.97**	**8.032**			
56 ปีขึ้นไป	**116**	**57.04**	**8.496**			

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของของเกษตรกร จำแนกตามอายุ ในตารางที่ 8 พบว่า เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร พบว่า เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.3 เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	**สรุปผลทดสอบ**
(1) ด้านการมีอาหารพอเพียง						
2 - 3 คน	117	12.01	2.818	0.591^{ns}	0.554	ไม่แตกต่างกัน
4 - 5 คน	169	12.28	2.799			
6 คนขึ้นไป	74	11.91	2.872			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	สรุปผลทดลอง
(2) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย						
2 - 3 คน	117	11.21	2.133	1.060^{ns}	0.348	ไม่แตกต่างกัน
4 - 5 คน	169	10.82	2.256			
6 คนขึ้นไป	74	11.01	2.367			
(3) ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
2 - 3 คน	117	11.85	2.423	0.987^{ns}	0.374	ไม่แตกต่างกัน
4 - 5 คน	169	12.18	2.256			
6 คนขึ้นไป	74	11.82	2.355			
(4) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
2 - 3 คน	117	10.08	1.931	0.083^{ns}	0.921	ไม่แตกต่างกัน
4 - 5 คน	169	10.82	2.266			
6 คนขึ้นไป	74	10.70	2.194			
(5) ด้านความมั่งคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
2 - 3 คน	117	10.84	2.623	0.833^{ns}	0.435	ไม่แตกต่างกัน
4 - 5 คน	169	10.49	2.754			
6 คนขึ้นไป	74	10.38	2.673			
โดยรวม						
2 - 3 คน	117	56.71	8.455	0.285^{ns}	0.752	ไม่แตกต่างกัน
4 - 5 คน	169	56.60	8.478			
6 คนขึ้นไป	74	55.82	8.282			

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของของเกษตรกร จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ในตารางที่ 9 พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.4 เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	**สรุปผลทดสอบ**
(1) ด้านการมีอาหารพอเพียง						
ต่ำกว่าประถม	68	11.40	2.677	2.779^{ns}	0.63	ไม่แตกต่างกัน
ประถม	204	12.26	2.823			
มัธยมขึ้นไป	88	12.33	2.852			
(2) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย						
ต่ำกว่าประถม	68	11.25	2.215	0.568^{ns}	0.567	ไม่แตกต่างกัน
ประถม	204	10.93	2.390			
มัธยมขึ้นไป	88	10.93	1.880			
(3) ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
ต่ำกว่าประถม	68	11.84	2.169	0.330^{ns}	0.719	ไม่แตกต่างกัน
ประถม	204	12.08	2.411			
มัธยมขึ้นไป	88	11.93	2.283			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	สรุปผลทดสอบ
(4) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
ต่ำกว่าประถม	68	10.71	2.052	2.327^{ns}	0.099	ไม่แตกต่างกัน
ประถม	204	10.64	2.081			
มัธยมขึ้นไป	88	11.22	2.312			
(5) ด้านความมั่งคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
ต่ำกว่าประถม	68	10.28	2.715	2.547^{ns}	0.080	ไม่แตกต่างกัน
ประถม	204	10.86	2.673			
มัธยมขึ้นไป	88	10.17	2.679			
โดยรวม						
ต่ำกว่าประถม	**68**	**55.47**	**8.265**	**0.615^{ns}**	**0.541**	**ไม่แตกต่างกัน**
ประถม	**204**	**56.77**	**8.559**			
มัธยมขึ้นไป	**88**	**56.58**	**8.222**			

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของของเกษตรกรจำแนกตามการศึกษา ในตารางที่ 10 พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหารโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 1.5 ประสบการณ์ในการทำการเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำการเกษตร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำการเกษตร	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	สรุปผลทดสอบ
(1) ด้านการมีอาหารพอเพียง						
2 – 9 ปี	85	11.92	2.937	0.280^{ns}	0.756	ไม่แตกต่างกัน
10 – 29 ปี	140	12.16	2.750			
30 ปีขึ้นไป	135	12.19	2.824			
(2) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย						
2 – 9 ปี	85	11.01	2.190	0.736^{ns}	0.480	ไม่แตกต่างกัน
10 – 29 ปี	140	10.82	2.274			
30 ปีขึ้นไป	135	11.15	2.421			
(3) ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
2 – 9 ปี	85	11.47	2.580	0.975^{ns}	0.320	ไม่แตกต่างกัน
10 – 29 ปี	140	11.96	2.265			
30 ปีขึ้นไป	135	12.37	2.181			
(4) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
2 – 9 ปี	85	11.08	2.200	2.261^{ns}	0.106	ไม่แตกต่างกัน
10 – 29 ปี	140	10.90	2.267			
30 ปีขึ้นไป	135	10.50	1.943			
(5) ด้านความมั่งคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
2 – 9 ปี	85	10.86	2.748	0.782^{ns}	0.458	ไม่แตกต่างกัน
10 – 29 ปี	140	10.59	2.578			
30 ปีขึ้นไป	135	10.39	2.781			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำการเกษตร	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	**สรุปผลทดลอง**
โดยรวม						
2 – 9 ปี	**85**	**56.34**	**8.959**	**0.027^{ns}**	**0.974**	**ไม่แตกต่างกัน**
10 – 29 ปี	**140**	**56.44**	**8.161**			
30 ปีขึ้นไป	**135**	**56.60**	**8.380**			

หมายเหตุ ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของของเกษตรกร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำการเกษตร ในตารางที่ 11 พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์ทำการเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 1.6 เกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร จำแนกตามรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	สรุปผลทดสอบ
(1) ด้านการมีอาหารพอเพียง						
10,000 – 50,000 บาท	149	12.04	3.056	0.310^{ns}	0.734	ไม่แตกต่างกัน
50,001 – 90,000 บาท	54	12.39	2.558			
90,001 บาทขึ้นไป	157	12.10	2.674			
(2) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย						
10,000 – 50,000 บาท	149	11.20	2.307	3.529*	0.030	แตกต่างกัน
50,001 – 90,000 บาท	54	11.41	2.088			
90,001 บาทขึ้นไป	157	10.64	2.190			
(3) ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
10,000 – 50,000 บาท	149	12.23	2.405	1.250^{ns}	0.288	ไม่แตกต่างกัน
50,001 – 90,000 บาท	54	11.91	2.276			
90,001 บาทขึ้นไป	157	11.82	2.275			
(4) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
10,000 – 50,000 บาท	149	10.81	2.186	0.961^{ns}	3.84	ไม่แตกต่างกัน
50,001 – 90,000 บาท	54	11.13	2.164			
90,001 บาทขึ้นไป	157	10.66	2.093			
(5) ด้านความมั่งคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
10,000 – 50,000 บาท	149	10.66	2.708	0.324^{ns}	0.724	ไม่แตกต่างกัน
50,001 – 90,000 บาท	54	10.72	2.702			
90,001 บาทขึ้นไป	157	10.45	2.690			
โดยรวม						
10,000 – 50,000 บาท	**149**	**56.94**	**8.985**	**1.396^{ns}**	**0.249**	**ไม่แตกต่างกัน**
50,001 – 90,000 บาท	**54**	**57.56**	**6.875**			
90,001 บาทขึ้นไป	**157**	**55.67**	**8.307**			

หมายเหตุ ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหารของของเกษตรกร จำแนกตามรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร ในตารางที่ 12 พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ความคิดเห็นด้านความมั่นคงทางอาหาร ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย โดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ส่วนค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่ มีรายละเอียดดังนี้คือ

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านคุณภาพปลอดภัย จำแนกตามรายได้ต่อปีของครัวเรือนเกษตรกร	$\bar{X}$	**รายได้ต่อปีของครัวเรือน** (1) 11.20	(2) 11.41	(3) 10.64
(1) 10,000 - 50,000 บาท	11.20	-		
(2) 50,001 - 90,000 บาท	11.41	ns	-	
(3) 90,001 บาทขึ้นไป	10.64	*	*	-

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านความปลอดภัย จำแนกตามรายได้ต่อปีของเกษตรกร เป็นรายคู่ในตารางที่ พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ 10,000 – 50,000 บาท และรายได้ 90,001 ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) โดยที่เกษตรกรที่มีรายได้ต่อปี 10,000 – 50,000

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บาท มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 11.20) มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่อปี 90,001 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 10.64)

เกษตรกรที่มีรายได้ต่อปี 50,001 – 90,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้ 90,001 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) โดยที่เกษตรกรที่มีรายได้ต่อปี 50,001 – 90,000 บาท มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 11.41) มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่อปี 90,001 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 10.64)

ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ต่อปี 10,000 – 50,000 บาท และเกษตรกรที่มีราย 50,001 – 90,000 มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 2 ความรู้เกี่ยวความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารต่างกัน

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามระดับความรู้ โดย t –test

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามระดับความรู้	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-VALUE	สรุปผลทดสอบ
(1) ด้านการมีอาหารพอเพียง						
ระดับความรู้น้อย	113	11.79	3.036	-1.555^{ns}	0.122	ไม่แตกต่างกัน
ระดับความรู้มาก	247	12.28	2.702			
(2) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย						
ระดับความรู้น้อย	113	10.95	2.227	-0.240^{ns}	0.810	ไม่แตกต่างกัน
ระดับความรู้มาก	247	11.01	2.251			
(3) ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
ระดับความรู้น้อย	113	11.95	2.507	-0.292^{ns}	0.771	ไม่แตกต่างกัน
ระดับความรู้มาก	247	12.02	2.252			
(4) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
ระดับความรู้น้อย	113	10.64	2.338	-0.925^{ns}	0.355	ไม่แตกต่างกัน
ระดับความรู้มาก	247	10.86	2.048			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 14 (ต่อ)

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามระดับความรู้	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-VALUE	**สรุปผลทดสอบ**
(5) ด้านความมั่งคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
ระดับความรู้น้อย	113	10.39	2.640	-0.910^{ns}	0.363	ไม่แตกต่างกัน
ระดับความรู้มาก	247	10.67	2.719			
โดยรวม						
ระดับความรู้น้อย	**113**	55.68	8.807	-1.215^{ns}	0.225	ไม่แตกต่างกัน
ระดับความรู้มาก	**247**	56.84	8.221			

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรจำแนกตามระดับความรู้ ในตารางที่ 14 พบว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารต่างกัน

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรจำแนกตามจำนวนแหล่งการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามจำนวนแหล่งข่าวสาร	n	$\bar{X}$	**S.D.**	**F**	P-VALUE	**สรุปผลทดสอบ**
(1) ด้านการมีอาหารพอเพียง						
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	97	11.24	3.047	6.680**	0.001	แตกต่างกัน
(2) 1 – 2 แหล่ง	102	12.46	2.896			
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	161	12.43	2.509			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่15 (ต่อ)

(n =360)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร จำแนกตามจำนวนแหล่งข่าวสาร	n	$\bar{X}$	S.D.	F	P-VALUE	สรุปผลทดสอบ
(2) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย						
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	97	10.82	2.385	0.513^{ns}	0.599	ไม่แตกต่างกัน
(2) 1 – 2 แหล่ง	102	11.15	2.182			
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	161	10.99	2.194			
(3) ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ						
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	97	11.23	2.519	8.346**	0.000	แตกต่างกัน
(2) 1 – 2 แหล่ง	102	12.07	2.326			
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	161	12.42	2.105			
(4) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม						
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	97	10.39	2.519	2.835^{ns}	0.060	ไม่แตกต่างกัน
(2) 1 – 2 แหล่ง	102	10.77	2.039			
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	161	11.04	1.925			
(5) ด้านความมั่งคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร						
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	97	10.20	2.652	1.356^{ns}	0.259	ไม่แตกต่างกัน
(2) 1 – 2 แหล่ง	102	10.73	2.895			
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	161	10.72	2.579			
โดยรวม						
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	**97**	**53.88**	**9.271**	**6.628****	**0.001**	**แตกต่างกัน**
(2) 1 – 2 แหล่ง	**102**	**57.18**	**8.042**			
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	**167**	**57.60**	**7.795**			

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร จำแนกตามการรับรู้ข่าวสาร ในตารางที่ 15 พบว่า เกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความคิดเห็นด้านความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง และด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ พบว่า เกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง และด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศโดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01)

ส่วนค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัยเพียง ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม และด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านอาหารพอเพียง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเป็นรายคู่ มีรายละเอียดดังนี้คือ

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านอาหารพอเพียงจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารเป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านอาหารพอเพียง จำแนกตามแหล่งการรับรู้ข่าวสาร		**การรับรู้ข่าสาร**		
		(1)	(2)	(3)
	$\bar{X}$	11.24	12.46	12.43
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	11.24	-		
(2) 1 – 2 แหล่ง	12.46	*	-	
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	12.43	**	ns	-

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านการมีอาหารพอเพียง จำแนกตามแหล่งการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร เป็นรายคู่ในตารางที่ 16 พบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง มีความคิดเห็นด้านความมั่นคงทางอาหารโดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05) โดยที่เกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 12.46) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 11.24)

เกษตรกรที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสาร และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) โดยที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 12.43) มากกกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 11.24)

ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารเป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ จำแนกตามแหล่งการรับรู้ข่าวสาร	$\bar{X}$	**การรับรู้ข่าวสาร** (1) 11.23	(2) 12.07	(3) 12.42
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	11.23	-		
(2) 1 – 2 แหล่ง	12.07	*	-	
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	12.42	**	ns	-

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ จำแนกตามแหล่งการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร เป็นรายคู่ในตารางที่ 17 พบว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง มีความคิดเห็นด้านความมั่นคงทางอาหารโดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05) โดยที่เกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 12.07) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 11.23)

เกษตรกรที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสาร และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) โดยที่เกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 12.42) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 11.23)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร รวมทุกด้าน จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารเป็นรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารร่วมทุกด้าน จำแนกตามแหล่งการรับรู้ข่าวสาร		**การรับรู้ข่าสาร**		
		(1)	(2)	(3)
	$\bar{X}$	53.88	57.18	57.60
(1) ไม่ได้รับข้อมูล	53.88	-		
(2) 1 – 2 แหล่ง	57.18	**	-	
(3) 2 แหล่งขึ้นไป	57.60	**	ns	-

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมของความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารทุกด้าน จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร เป็นรายคู่ในตารางที่ 18 พบว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง มีความคิดเห็นด้านความมั่นคงทางอาหารโดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01) โดยที่เกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 57.18) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 53.88)

เกษตรกรที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสาร และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) โดยที่เกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย 57.60) มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 53.88)

ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสาร 1 – 2 แหล่ง และเกษตรกรที่ได้รับรู้ข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะที่มีต่อความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

จากการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการมีอาหารพอเพียง (9 คน)

- ในช่วงเวลาที่การเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งจะได้ผลผลิตมากน้อยก็ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ

2. คุณภาพอาหารปลอดภัย (30 คน)

- เกษตรกรจะใช้สารเคมีบางช่วงที่ไม่สามารถที่จะควบคุมแมลงศัตรูพืชได้

- ในช่วงฤดูทำการเกษตรจะมีบางที่แม่น้ำลำคลองมีสารเคมีทำให้สัตว์น้ำตาย

3. ระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ (17 คน)

- ในพื้นที่เขาวงษ์ เกษตรกรต้องมีบ่อน้ำเพื่อสำหรับทำการเกษตรทุกบ้านเพราะที่หมู่บ้านเขาวงษ์ค่อนข้างแห้งแล้งและน้ำจะอ่างเก็บน้ำมาไม่ถึงหมู่บ้าน

- บางครั้งเกษตรกรก็มีความจำเป็นที่ต้องใช้สารเคมีในพื้นที่ทางการเกษตรของตน

4. มีระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ (30 คน)

- ในแต่ละหมู่บ้านยังขาดแคลนตลาดสำหรับขายผลผลิตทางการเกษตรและถูกกดราคาผลผลิตทางการเกษตรจากพ่อค้าคนกลาง

5. มีความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต (24 คน)

- ภายในพื้นที่ป่าชุมชนของหมูบ้านทุกคนสามารถเข้าไปหาของป่าได้

- ห้ามล่าสัตว์และตัดต้นไม้ในป่าชุมชน

- ทุกหมู่บ้านจะมีกฎห้ามจับปลาในฤดูวางไข่เหมือนกัน

- ในแต่ละหมู่บ้านจะมีการรวมตัวกันเพื่อปลูกป่าทุกๆเดือน

- หมู่บ้านเขาวงษ์จะมีปัญหาเรื่องช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้วิจัยได้ทำการวิจารณ์ผลการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 49.44 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรอยู่ในวัยทำงานซึ่งไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยของเกษตรกรทั้งประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2553) พบว่า แรงงานในภาคเกษตรมีอายุเฉลี่ยในปี 2553 มีอายุเฉลี่ย 49.3 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่อาชีพดั้งเดิมมีอาชีพเกษตรกรรมดังนั้นจึงมีเกษตรกรกลุ่มหนึ่งยังคงทำเกษตรกรรมต่อจากบรรพบุรุษ

นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรภาคบังคับในสมัยก่อน มีการกำหนดการศึกษาเพียงแค่ระดับประถมศึกษาเท่านั้น และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน อาจเป็นเพราะ ในปัจจุบันขนาดของครอบครัวนั้นจะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และมีลูกจำนวนน้อยลงเมื่อเทียบกับเกษตรกรสมัยก่อน มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 21.89 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรได้พื้นที่ทำนามาจากบรรพบุรุษ และทำนาเป็นเวลานานโดยยึดเป็นอาชีพหลัก นอกจากนี้ยังพบว่า รายได้ต่อปีของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 114,236.78 บาท

ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารในระดับมาก โดยมีคะแนนระหว่าง 11-15 คะแนน ซึ่งหมายความว่า เกษตรกรในพื้นที่ทางตะเกียบได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารเป็นอย่างดี เนื่องจากการรับทราบข่าวสารด้านความมั่นคงทางอาหารจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริม มีผลต่อความรู้ของเกษตรกร

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร พบว่าเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบส่วนใหญ่มีการรับข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงทางอาหาร จากจำนวนแหล่งข่าวสาร มากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป โดยมีการรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชน คือ โทรทัศน์ วิทยุ ซึ่งเป็นสื่อภายนอก เป็นสื่อที่เข้าใจง่ายและมีการเข้าถึงได้มากว่าทางอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิน พันธุ์พินิจ (2544) ได้กล่าวว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทรทัศน์มีคุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความรวดเร็ว และความสามารถที่จะเข้าถึงกลุ่มคนได้จำนวนมาก

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการมีอาหารพอเพียงอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ด้านการมีอาหารพอเพียงไม่ยากเกินไปและเกษตรกรสามารถผลิตอาหารได้ด้วยตัวเอง ด้านระบบผลิตเกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรมีการขุดบ่อน้ำและปลูกพืชบำรุงดินในการทำการเกษตร ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรยังคงที่จะใช้สารเคมีในการทำการเกษตร และไม่สามารถควบคุมแมลงศัตรูพืชได้ รวมทั้งยังไม่ค่อยมีการนำเอาภูมิปัญญามาใช้ในการเกษตร ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งในการขายผลผลิตทางการเกษตรมีจำนวนน้อยและถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง เพราะไม่มีตลาดที่ขายผลผลิตในพื้นที่ทำให้เกิดการกดราคา ด้านการมีความมั่นคงในทรัพยากรระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชากรไม่มีความมั่นใจในทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่ถูกทำลาย อีกทั้งในปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปหาของป่าเพื่อที่จะนำมาเลี้ยงชีพเหมือนในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับ พงษ์ทิพย์ สำราญจิต (2545) ได้กล่าวว่า มีปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงทางด้านอาหารหลายอย่าง เช่น รายได้ แต่การศึกษา การมีส่วนร่วมในชุมชน การเพิ่มผลผลิตหรือการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือปัจจัยการผลิตไม่พบความแตกต่าง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน สามารถแยกเป็นสมมติฐานย่อย ได้ดังนี้ คือ

สมมติฐานที่ 1.1 เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรทั้งเพศชายและเพศหญิง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารค่อนข้างเหมือนกัน ทำให้ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรในแต่ละช่วงอายุ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารค่อนข้างเหมือนกัน ทำให้ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารค่อนข้างเหมือนกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรส่วนมากอยู่ในระดับประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งมีความรู้ใกล้เคียงกันจึงมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารโดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารค่อนข้างเหมือนกัน ทำให้ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 เกษตรกรที่มีรายได้ต่อปีของครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านคุณภาพอาหารปลอดภัยแตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านคุณภาพอาหารปลอดภัยเฉลี่ยแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) โดยที่เกษตรกรที่มีรายได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่อปี 10,000 – 50,000 บาท และ 50,001 – 90,000 บาท มีความคิดเห็นด้านคุณภาพอาหารปลอดภัยแตกต่างกับ เกษตรกรที่มีรายได้ต่อปี 90,001 บาทขึ้นไป ทั้งนี้เป็นเพราะ เกษตรกรที่มีรายได้ต่อปี 50,000-90,000 บาท เป็นช่วงที่เกษตรกรมีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีทุนในการผลิตต่ำกว่า 90,001 บาทขึ้นไป ทำให้ต้องลดต้นทุนการผลิตโดยการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร

สมมติฐานที่ 2 เกษตรกรที่มีความรู้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรในพื้นที่มีความรู้เรื่องกับความมั่นคงทางอาหารค่อนข้างเหมือนกัน ทำให้ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ข่าวสารแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรที่มีการเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) เนื่องจากเกษตรกรที่รับข้อมูลข่าวสารหลายแหล่งและหลายสื่อจะมีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้เกษตรกรส่วนมากเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์และสื่อบุคคลที่เป็น ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งโทรทัศน์ เป็นสื่อที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วและกว้างขวาง เห็นทั้งภาพและเสียง ไม่ต้องใช้ทักษะการอ่าน ส่วนสื่อบุคคลเป็นสื่อที่สามารถพูดคุย และซักถามกันได้ เมื่อเกิดข้อสงสัยจึงทำให้เกษตรกรที่เปิดรับข่าวสารจากสารแหล่งนี้ มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกับเกษตรกรที่ไม่ได้เปิดรับข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับอรรถพล (2546) การได้รับข้อมูลข่าวสารการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาลของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับความพร้อมของบุคลากรโรงพยาบาลตำรวจในการเข้าสู้การพัฒนารับรองคุณภาพโรงพยาบาลโดยการได้รับข้อมูลข่าวสารของบุคลากรนั้นอยู่ในระดับที่ดีและถ้าได้รับการปรับปรุงในด้านของเทคโนโลยีของข่าวสาร มีการฝึกอบรมบุคลากรและเปิดรับสื่อจากภายนอกให้มากยิ่งขึ้น จะทำให้การรับข้อมูลข่าวสารของบุคลากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถสรุปผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้คือ

ปัจจัยส่วนบุคคล

เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ 56.1) อายุเฉลี่ย 49.44 ปี อายุน้อยที่สุดคือ 25 ปี อายุมากที่สุดคือ 84 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 คน สมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 2 คน และมากที่สุด 10 คน และมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 56.7) ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 21.89 ปี ซึ่งประสบการณ์ในการทำการเกษตรน้อยที่สุดคือ 2 ปี ประสบการณ์ในการทำการเกษตรมากที่สุดคือ 63 ปี มีรายได้ต่อปีของเกษตรกรเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 114.236.78 บาท รายได้ต่อปีของเกษตรที่น้อยที่สุดคือ 10,000 บาท และรายได้ต่อปีของเกษตรกรมากที่สุดอยู่ที่ 800,000 บาท

ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร ในระดับมาก จากแบบทดสอบความรู้ทั้งหมด 15 ข้อ โดยมีคะแนนระหว่าง 11-15 คะแนน คือ ร้อยละ 68.6 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความมั่นข้องทางอาหาร จากสื่อมวลชนมากที่สุด ได้แก่ โทรทัศน์ ร้อยละ 64.4 รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 31.9 และสื่อที่ได้รับน้อยที่สุดคือสื่อกิจกรรม ได้แก่ การสาธิต ร้อยละ 2.5 และการรับรู้ข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร มีการรับรู้จากจำนวนแหล่งข่าวสาร มากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร

จาการศึกษาความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบ เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยรวมทุกด้านเฉลี่ยอยู่ที่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย 56.46) โดยด้านที่มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารมากที่สุด คือ ด้านการมีอาหารพอเพียง พบว่า โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย12.12) รองลงมาคือ ด้านระบบผลิตเกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 12.00) ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 10.99) ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับ (ค่าเฉลี่ย 10.79) และด้านที่มีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารน้อยที่สุดคือ ด้านความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 10.58)

การทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเป็นตาราง มีรายละเอียดดังนี้คือ

ตารางที่ 19 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	**แตกต่างกัน**	**ไม่แตกต่างกัน**
1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล		
1.1 เพศ		
ด้านการมีอาหารพอเพียง		√
ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย		√
ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ		√
ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม		√
ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต		√
รวมทุกด้าน		√
1.2 อายุ		
ด้านการมีอาหารพอเพียง		√
ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย		√
ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ		√
ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม		√
ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต		√
รวมทุกด้าน		√

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน
1.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
ด้านการมีอาหารพอเพียง		√
ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย		√
ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ		√
ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม		√
ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต		√
รวมทุกด้าน		√
1.4 ระดับการศึกษา		
ด้านการมีอาหารพอเพียง		√
ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย		√
ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ		√
ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม		√
ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต		√
รวมทุกด้าน		√
1.5 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร		
ด้านการมีอาหารพอเพียง		√
ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย		√
ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ		√
ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม		√
ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต		√
รวมทุกด้าน		√
1.6 รายได้ของเกษตรกรต่อปี		
ด้านการมีอาหารพอเพียง		√
ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย	√ (นัยสำคัญที่ 0.05)	
ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ		√
ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม		√
ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต		√
รวมทุกด้าน		√
2. ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร		
ด้านการมีอาหารพอเพียง		√
ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย		√
ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ		√
ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม		√

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน
ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต		√
รวมทุกด้าน		√
3. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร		
ด้านการมีอาหารพอเพียง	√ (นัยสำคัญที่ 0.01)	
ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย		√
ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ	√ (นัยสำคัญที่ 0.01)	
ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม		√
ด้านความมั่นคงทางทรัพยากรเพื่อการผลิต		√
รวมทุกด้าน	√ (นัยสำคัญที่ 0.01)	

จากตารางที่ 19 สรุปผลภาพรวมการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ 1.1 เกษตรกรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ 1.2 เกษตรกรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ 1.3 เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ 1.4 เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ 1.5 เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ 1.6 เกษตรกรที่มีรายได้ของเกษตรกรต่อปีต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารไม่แตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ 3 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารต่างกันมีความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารแตกต่างกัน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่า ด้านการมีอาหารพอเพียง อยู่ในระดับมาก เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบส่วนใหญ่นอกจากที่จะทำการเกษตรที่เพียงพอต่อการขายและเกษตรกรยังได้มีการแบ่งผลผลิตทางการเกษตรไว้ใช้สำหรับครัวเรือน

2. จากการศึกษาพบว่า ด้านคุณภาพอาหารปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง ควรส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรและหันมานำเอาภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาทำการเกษตร เกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบ มีการทำปุ๋ยหมักโดยการนำเอาฝักต้นคูนกับหอยเชอรี่มาใช้

3. จากการศึกษาพบว่า ด้านระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ อยู่ในระดับมาก เพราะเกษตรกรได้เห็นโทษของการทำการเกษตรแบบใช้สารเคมีกับตัวเกษตรกรเอง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ เกษตรจึงเริ่มหันมาทำการเกษตรโดนไม่ใช้สารเคมีหรือใช้ให้น้อยที่สุด

4. จากการศึกษาพบว่า ด้านระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ควรส่งเสริมให้มีตลาดซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรภายในชุมชนท่าตะเกียบหรือมีการร่วมกันจัดตั้งสหกรณ์ร่วมกัน เช่นมีการตั้งสหกรณ์ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมภายในชุมชน เพราะในพื้นที่ท่าตะเกียบมีแหล่งซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรค่อนข้างน้อยและจึงต้องนำผลผลิตไปขายก็ต้องนำออกไปขายที่ตัวเมือง ทั้งยังโดยกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

5. จากการศึกษาพบว่า ด้านความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง เพราะทรัพยากรภายในพื้นที่ท่าตะเกียบส่วนใหญ่ คือ ป่าชุมชน อ่างเก็บน้ำคลองสียัด ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่จะช่วยกันดูแล และควรส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่นป่าชุมชน อ่างเก็บน้ำ ให้คงอยู่ เพื่อเป็นรากฐานในการผลิตอาหารให้กับชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. จากการศึกษาข้อมูลพบว่า เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่จะรับข้อมูลข่าวสารมากกว่า 2 แหล่งขึ้นไป โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร ทางสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่จะดูโทรทัศน์ ส่วนการรับรู้ข่าวสารทางวิทยุจะสังเกตได้ว่าเกษตรกรเวลาที่ลงพื้นที่ในการการทำการเกษตร ก็จะนำเอาวิทยุติดตัวไปด้วยตลอด ทำให้เกษตรได้รับข้อมูลข่าวสารจากการฟังข่าวสารผ่านวิทยุ และรองลงมาคือสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพราะเกษตรกรในพื้นที่ท่าตะเกียบส่วนใหญ่ เชื่อและปฏิบัติตามผู้นำท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่นักส่งเสริมเกษตร ในการสร้างความมั่นคงทางอาหารภายในชุมชน

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการตระหนักถึงผลกระทบของสิ่งแวดล้อมในการใช้สารเคมีในทำการเกษตร

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528. **จิตวิทยาการศึกษา.** ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กรวิกา วีระพันธ์เทพา. 2553. **ความมั่นคงทางอาหาร โลกร้อน พลังงาน แหล่งน้ำ: ทั้งหมดเป็นเรื่องเดียวกัน. ข่าวสิ่งแวดล้อม : เรื่องต่างประเทศ. มูลนิธิโลกสีเขียว.** (Online). http://www.greenworld.or.th/greenworld/foreign/829., 20 ตุลาคม 2556.

กาญจนา แก้วเทพ. 2541. **สื่อมวลชน.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิดานันท์ มลิทอง. 2541. **สื่อการสอนและฝึกอบรมจากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิตอล**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกษม วัฒนชัย. 2544. **นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.** Thailand Educat. 2(11): 39-50.

คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ. 2552. **กรอบยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร: สานักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์. 2547. **สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทยปี2554**. (Online). www.ssde.nida.ac.th., 18 มกราคม 2555.

จักกริช ใจดี. 2542. **ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จินตนา โสภณ. 2542. **ความคิดเห็นของผู้บริหารหน่วยงานวิจัยและนักเรียนที่มีต่อปัญหาระบบการวิจัยและพัฒนาประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำนง พรายแย้มเขย. 2535. **เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม (ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์).** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

จำลอง เงินดี. 2534. **เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จำเรียง ภาวิจิตร. 2536. **เอกสารในการสอนชุดวิชาสังคมศึกษา 4 เล่ม 2**. นนทบุรี: มหาลัยสุโขทัยธรรมธิราช

จุรี จันทรทรัพพย์. 2529. **ความคิดเห็นของลูกจ้าประจำเพื่อการส่งเสริมงานสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชื่นฤทัย กาญจนะจิตราและคณะ. 2554. **สุขภาพคนไทย: เอชไอเอ กลไกการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อชีวิตและสุขภาพ.** กรุงเทพมหานคร. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทรงศักดิ์ นิธิปรีชา, เวชชัย สังข์สาย, ศรีสุรางค์ ทีนะกุล, สมจิตต์ รัตนอุดมโชค และ สมศักดิ์ เทศสวัสดิ์. 2542. **การคิดและการตัดสินใจ.** กรุงเทพมหานคร: เธิร์ดเวฟเอ็นดูเคชั้น.

ธีระยุทธ ศรียะ. 2546. **ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกษตรกรหลังการเปลี่ยนอาชีพ**.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นงนุช ท่วมจร. 2552. **ความคิดเห็นของข้าราชการกรมทรัพยากรน้ำเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานภายหลังการปฏิรูประบบราชการ.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการลุ่มน้ำและสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นวลน้อย ตรีรัตน์. 2551. **ความมั่นคงทางอาหาร.มติชนรายวัน.** วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ปีที่ 31 ฉบับที่ 11022.

นวลใย วัฒนกูล. 2547. “กินตามแม่ คือ แนวทางสู่ความมั่นคงทางอาหารในสังคมไทย.” **วารสารมฉก.** 15: 5-23

นนทกานต์ จันทร์อ่อน. “ความมนคงทางอาหารของประเทศไทย.” **บทความวิชาการ.** 4 (2)

นพมาศ ธีรเวคิม. 2539. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2536. **การวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2534. **วิธีวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: พิชาญพรินท์ติ้ง.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุณณชนก คู่บารมี. 2542. **ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่มีต่อระบบตรวจคนเข้าเมือง.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปรมะ สตะเวทิน. 2540. **หลักนิเทศศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: ภาคพิมพ์.

ปิยนาถ อิ่มดี. 2547. **ความมั่นคงทางอาหารของชุมชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านป่าคา หมู่ที่ 2 ตำบลสวก อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.** วิทยานิพนธ์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร. 2554. **การศึกษาความเสี่ยงการขาดแคลนอาหารจากผลกระทบของ ClimateChange ในพื้นที่หาดใหญ่. เอกสารนำเสนอในการประชุมระดับนานาชาติเรื่อง “อนาคตชนบทไทยฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน” ขอนแก่น.** มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พงษ์ทิพย์ สาราญจิต. 2545. **แผนนโยบายบูรณาการความมั่นคงทางอาหารของอาเซียน.** (Online). http:// www2.oae.go.th., 25 ตุลาคม 2556.

พิมลรัตน์ คำบอล. 2553. “ความมั่นคงทางด้านอาหาร โอกาสที่ท้าทาย: วิชาการปริทัศน์.” **วารสารศูนย์วิจัย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร** 18 (8): 4-6.

พีระ จิรโสรณ. 2546. ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์. **เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์.พิมพ์ครั้งที่ 2.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

ไพศาล หวังพานิช. 2526. **การวัดผลการเรียน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

พุธรัตน์ สุขพงษ์ไทย. 2550. **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการท่องเที่ยวเกษตรของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มูลนิธิชีววิถี. 2549. **ความมั่นคงทางอาหาร.** (Online). http: //www.biothai.net., 18 มกราคม 2555.

มัสลิน บุตรเพชร. 2548. **ความมั่นคงทางอาหารของชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่าอาข่า: กรณีศึกษาบ้านหล่อชาหมู่ที่ 19 ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย.** สารนิพนธ์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยุวดี กวาตระกูล. 2537. **ความคิดเห็นของชาวกะเหรี่ยงในตำบลแก่นมพกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัด อุทัยธานี ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. 2540. **การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา กิตติวิภาค. 2524. **ความคิดเห็นทางสังคม.** กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์.

วิเชียร เกตุสิงห์. 2530. **คู่มือการวิจัยหลักการสร้างและการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

วิฑรูย์ ปัญญากุล. 2547. **จากปฏิวัติเขียวสู่พันธุวิศวกรรม.**กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิชีววิถี.

วิรัจพัชร์ ประเสิฐศักดิ์. 2555. **แนวคิดและค่านิยมความมั่นคงทางอาหาร.** (Online). http: //www.polsci.tu.ac.th/Eileupload/36/24.pdf.,25 สิงหาคม 2556.

วิศิษฐ์ จันทรโณทัย. 2544. **ความคิดเห็นของราษฎร์ที่มีต่อโครงการป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชนของป่าโคกหนองนอ อำเภอบ้านใหม่ชัยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศจินทร์ ประชาสันติ์. 2552. **รายงานสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารไทยเสนอต่อองค์การสหประชาชาติ.** กรุงเทพมหานคร. มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน.

สมพร อิศวิลานนท์. 2551. **ความไม่มั่นคงทางอาหารทำอย่างไรจึงจะให้เกษตรกรขนาดเล็กหลุดพ้น.**เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพมหานคร. คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมศักดิ์ สุริโย. 2547. **แหล่งอาหารมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง.** (Online). https://www.google.co.th/search?qEQRz1Xm8J:farmdev.doae.go.th., 25 พฤศจิกายน 2556.

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ. 2551. **เกษตรและอาหารในยุควิกฤต.** เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาสุขภาพครั้งที่ 1.

สิน พันธุ์พินิจ. 2544. **การส่งเสริมการเกษตร.** กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุนันท์ธนา แสนประเสริฐ. 2545. **ความมั่นคงทางอาหารกับเกษตรกรรมในไทย.** (Online) http://thaico.net/b_thaiact/n_15apr_1.htm., 16 มิถุนายน 2556.

สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์. 2555. **ความมั่นคงด้านอาหาร VS การพึ่งตนเองด้านอาหาร.** (Online) http://www.gotoknow.org/posts/507389., 1 มกราคม 2557.

สุริยนต์ ธัญกิจจานุกิจและคณะ. 2552. "วิถีชีวิตชาวนาภาคกลาง: โจทย์ใหม่ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง".**วารสารเศรษฐกิจและสังคม** 46 (4): 79-88.

สุภาภรณ์ จันทร์พัฒนะ. 2546. **ความรู้ความเข้าใจของข้าราชการที่มีต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสถียร เชยประทับ. 2528. **การสื่อสารและการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.

ฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. 2553. **ความมั่นคงอาหาร: ความมั่นคงเกษตรกรและชุมชนเกษตรกรรม.** กรุงเทพมหานคร. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). 2553. **ทิศทาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11.** รายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2553, กรุงเทพมหานคร. สำนักงานนายกรัฐมนตรี

_____.2554. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559).** กรุงเทพมหานคร. สำนักงานนายกรัฐมนตรี

สำนักงานสนับสนุนการพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติด้านอาหาร (สยอ.). 2545. **ความมั่นคงทางอาหาร ของคนไทย.** กรุงเทพมหานคร, กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2551. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร.** กรุงเทพมหานคร. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อนา อนาวิไล. 2542. **ความคิดเห็นของปลัดอำเภอที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อมราวดี เหมาคม. 2528. **ความคิดเห็นของราษฎร์รอบอุทยาแห่งชาติเขาใหญ่ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรุณี เวียงแสง และคณะ. 2554. **การพัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหาร กรณีศึกษา 4 หมู่บ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์กรีนเนท.

อภิชาติ ชมภูนุชและคณะ. 2554. **การประเมินความมั่นคงอาหารในระบบเกษตรชลประทานชุมชนภาคเหนือ เขตลุ่มน้ำแม่ขานและลุ่มน้ำแม่วาง.** เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อภิชาติ พงษ์ศรีหดุลชัย, รศ.ดร.ศรัณย์ วรรธนัจฉริยา, นายเดชา ศุภวันต์ และผศ.สุภาวดี โพธิยะราช. **ความมั่นคงทางอาหารและพลังงานของไทย.** (Online). http://www.itd.or.th/research-report/238-2012-02-09-16-48-03., 6 มกราคม 2557

อนุช อาภาภิรมย์. 2543. **รายงานสถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย (ก.ค.-ก.ย. 2543) ว่าด้วยเรื่องอาหารและสาธารณสุข: สู่ความถ้วนหน้าหรือความไม่เป็นธรรมยิ่งขึ้น.** (Online). http://ttmp.trf.or.th/ttmpvi_1.pdf., 20 ตุลาคม 2556.

เอกรินทร์ เลาจริยกุล. 2551. **สรุปภาวะเศรษฐกิจโลกเดือนพฤษภาคม 2551.** (Online). http://www.ktb.co.th/ktbweb/bublic/th/data/invest_research_eco_bus/eco_analysis/media/World0651.pdf., 15 มิถุนายน 2556.

Best, J.W. 1997. **Research in Educaion.** 3rd ed. Engle Wood Ciffs, New Jersey: Precntice hall Inc.

Colin, C. 1978. **Human communication: A review, a Survey and a Criticism.** New York: Holt, Rinehart & Winston.

Elise, G. and U. Laurian. 2008. “Food Product Composition, Consumer Health, and Public Policy: Introduction and Overview of Special Section”. **Journal of Food Policy** 33 (2008), 465-469.

Feldman, M.P. 1971. **Psychology in the Industrial Environment.** London: Butterworth and Company. (publishers) Ltd.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Fisher, A. 1997. **What is Community Food Security? Urban Ecologist, Issue 2.Kantor**,L. 2001. Community Food Security Programs Improve Food Access. FoodReview 24: 20-26.

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). 2006. **Food Security: PolicyBrief**http://www.fao.org/economic/est/publications/ricepublications/the-fao-rice-price-update/en/Foresight. 2011. **The Future of Food and Farming: Challenges and Choices for GlobalSustainability.** London, The Government Office for Science.

Godsway, C., B. Clemens, and D. Xinshen. 2009. "Local Impacts of a Global Crisis: Food Price Transmission, Consumer Welfare and Poverty in Ghana". **Journal of Food Policy** 35 (2010): 294-302.

Hussein, A. and H. Peter. 2009. "Genetically Modified and Organic Crops in Developing Countries: A Review of Options for Food Security". **Journal of Biotechnology Advances** 28 (2010): 160-168.

Inter Pares. 2004. **Community-Based Food Security Systems: Local Solutions for EndingChronic Hunger and Promoting Rural Development.** Inter Pares Occasional PaperNo. 4, Ottawa.

International Food Policy Research Institute (IFPRI). 2002. **Reaching Sustainable Food Security for All by 2020: Getting the Priorities and Responsibilities Right.** Washington,D.C.

International Fund for Agricultural Development (IFAD). 2010. **The Future of World Food Security:Investing in Smallholder Agriculturean International Priority.** Rome.

Isriya, B. and I. Somporn. 2009. **Food Security in Thailand: Status, Rural Poor Vulnerability, and Some Policy Options.** Paper Presented at the International Seminar on "Agriculture andFood Policy Reforms: Food Security from the Perspective of Asian Small-scale Farmers,Seoul.

Lutz, A. et al. 2007. **Defining Community Food Security.** Institute of food and AgricultureSciences, University of Florida.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Klapper, J. T. 1960. **The Effects of Mass Communication.** New York: The Free Press.

Mccullum, C. et al. 2005. "Evidence-Based Strategies to Build Community Food Security". **Journal of the American Dietetic Association** 105: 278-283.

Mukherjee, A. 2010. **Community Based Responses to Food Security.** CAPSA Paper, Bogor,CAPSA- ESCAP.

Remmer, H.H. 1954. **Introduction to Opinion and Attitude Measurement.** New York: Harper and Brothers Publisher.

The World Bank. 1986. **Poverty and Hunger: Issues and Options for Food Security in Developing Countries.** World Bank Policy Study, Washington, D.C.

The World Bank. 2011. **Food Price Watch. Poverty Reduction and Equity Group.** Washington,D.C.

Winne, M. et al. 1998. **Community Food Security: A Guide to Concept, Design, andImplementation.** Venice, California, Community Food Security Coalition.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อ – นามสกุล (เกษตรกร).....
ที่อยู่ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังฉะเชิงเทรา
วันที่สัมภาษณ์.....

<u>ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร</u>

<u>คำแนะนำ</u> โปรดเติมเครื่องหมาย √ ลงใน ( ) และกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

1. เพศ ( ) 1. หญิง ( ) 2 .ชาย

2. อายุ.....ปี (เศษ 6 เดือนขึ้นไป ให้ปรับเป็น 1 ปี เช่น 9ปี 6 เดือนให้เป็น 10 ปี)

3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมตัวเกษตรกรด้วย)

4. การศึกษา

( ) 1. ต่ำกว่าประถมศึกษา (ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน)

( ) 2. ประถมศึกษา (ประถมศึกษาปีที่1-6)

( ) 3. มัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่1-6หรือเทียบเท่า)

( ) 4. อุดมศึกษา (ปริญญาตรีขึ้นไปหรือเทียบเท่า)

5. ประสบการณ์ในการทำการเกษตรจนถึงปี พ.ศ.2556 .....ปี

6. รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรกรปี พ.ศ.2556 โดยไม่หักค่าใช้จ่าย .....บาท/ปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร	ถูก	ผิด
1	ความมั่นคงทางอาหาร คือ การมีคุณค่าทางโภชนาการปลอดภัย และมีปริมาณที่เพียงพอในการตอบสนองต่อความต้องการบริโภค		
2	ความมั่นคงด้านอาหาร ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบสำคัญ คือ 1. การมีอาหารเพียงพอ คือ การมีปริมาณอาหารที่มีคุณภาพและเพียงพอ 2. การเข้าถึงอาหารสามารถเข้าถึงทรัพยากรและมีสิทธิที่จะได้อาหารอย่างเหมาะสม 3. การใช้ประโยชน์อาหาร คือ การได้ปริมาณอาหารที่เพียงพอ และปลอดภัย 4. อาหารมีสม่ำเสมอ คือ ทุกคนสามารถที่จะเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอ		
3	การพึ่งพาตนเองด้านอาหาร คือการที่ครัวเรือนและชุมชนมีอาหารบริโภคเพียงพอกับความต้องการ		
4	ภาคการเกษตร เป็นฐานรายได้หลักและความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ		
5	ปัญหาความยากจนของคนในประเทศทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหาร		
6	ความมั่นคงในครัวเรือนเกษตรกรเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหร		
7	อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์		
8	ในปัจจุบันการผลิตเพื่อการบริโภคในครอบครัวถูกแทนที่ด้วยการผลิตเพื่อขาย		
9	การที่ประชากรของโลกเพิ่มมากขึ้นจะยิ่งทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร		
10	สถานการณ์ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ความต้องการพืชที่สามารถนำไปผลิตพลังงานเพิ่มขึ้น เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และปาล์มน้ำมัน เป็นต้นทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร		
11	การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ เช่น การเกิดพายุ น้ำท่วม ฝนแล้ง ส่งผลให้ผลผลิตทางอาหารลดน้อยลงและไม่เพียงพอกับความต้องการของประชากรโลก ซึ่งทำให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านอาหาร		
12	การหันมาปลูกพืชพลังงาน เช่น มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา เพิ่มมากขึ้นทำให้ทำให้พืชอาหารขาดแคลน		
13	การเติบโตของเมืองและภาคอุตสาหกรรมช่วยให้ประเทศมีความมั่นคงทางอาหารเพิ่มมากขึ้น		
14	การที่นำสารเคมีมาใช้ในการเกษตรซึ่งทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้นและทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร		
15	ประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่มีการส่งออกอาหารในลำดับต้นๆของโลกทำให้ไม่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาหาร		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

1. ท่านได้รับข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารจาก สื่อบุคคล แหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ได้รับข้อมูล ได้รับจาก ( ) เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ( ) เพื่อนบ้าน
( ) ผู้นำท้องถิ่น ( ) ญาติพี่น้อง
( ) อื่นๆ (ระบุ).....

( ) 2. ไม่ได้รับข้อมูล

2. ท่านได้รับข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารจาก สื่อสิ่งพิมพ์ แหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ได้รับข้อมูล ได้รับจาก ( ) วารสาร ( ) นิตยสาร ( )หนังสือพิมพ์
( ) ป้ายประชาสัมพันธ์ ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

( ) 2. ไม่ได้รับข้อมูล

3. ท่านได้รับข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารจาก สื่อมวลชน แหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ได้รับข้อมูล ได้รับจาก ( ) โทรทัศน์ ( ) วิทยุ ( ) อินเทอร์เน็ต
( ) อื่นๆ (ระบุ).....

( ) 2. ไม่ได้รับข้อมูล

4. ท่านได้รับข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารจาก สื่อกิจกรรม แหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ได้รับข้อมูล ได้รับจาก ( ) นิทรรศการ ( ) สัมมนา ( ) การศึกษาดูงาน
( ) การสาธิต ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

( ) 2. ไม่ได้รับข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกร

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นด้านความมั่นคงทางอาหาร		
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย
1. ด้านการมีอาหารเพียงพอ			
1.1 ท่านสามารถปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคได้อย่างพอเพียงสำหรับสมาชิกในครัวเรือน			
1.2 ท่านมีที่ดินทำที่เพียงพอสำหรับการผลิตอาหารไว้บริโภคในครัวเรือน			
1.3 ปริมาณอาหารในครัวเรือนของท่านมีเพียงพอตลอดทั้งปี			
1.4 ท่านสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ทุกเมื่อที่มีความต้องการ			
1.5 ภายในครัวเรือนของท่านมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายไว้บริโภคได้ตลอดทั้งปี			
2. คุณภาพอาหารปลอดภัย			
2.1 ท่านคิดว่าการทำการเกษตรจะต้องเป็นการทำโดยไม่ใช้สารเคมี ทั้งในการผลิต การแปรูป หรือการจัดจำหน่าย			
2.2 ท่านเลือกซื้อ และบริโภคอาหารที่สะอาดและปลอดภัยสารพิษ			
2.3 ท่านคิดว่าแหล่งน้ำในชุมชนของท่านปลอดภัยจากสารพิษ			
2.4 อาหารภายในครัวเรือนและชุมชนของท่านมีความปลอดภัยจากสารพิษ			
2.5 ท่านสามารถนำเอาภูมิปัญญาของท่านมาใช้ในการผลิตทางการเกษตร เช่น การทำสารกำจัดศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี			
3. ระบบผลิตที่เกื้อหนุนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ			
3.1 ท่านปรับปรุง บำรุงดิน โดยใช้ ปุ๋ยหมัก ปลูกพืชคลุมดิน หรือปลูกพืชหมุนเวียน			
3.2 ท่านคิดว่าในพื้นที่การเกษตรของท่านควรมีบ่อน้ำไว้สำหรับเพื่อใช้ในการเกษตร			
3.3 ท่านสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตทางการเกษตร เช่น มีการนำรถไถมาใช้ในการปรับปรุงดิน			
3.4 ท่านมีการปลูกพืช ผัก ผลไม้ หลากหลายชนิดภายในพื้นที่ของท่าน			

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นด้านความมั่นคงทางอาหาร		
	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย
3.5 ในพื้นที่ทำการเกษตรของท่านปลอดภัยจากการใช้สารเคมี			
4. มีระบบการจัดการผลผลิตที่สอดคล้องเหมาะสมเป็นธรรม			
4.1 ภายในชุมชนของท่านมีแหล่งซื้ออาหารหรือตลาดที่หลากหลายและราคาถูก			
4.2 ภายในชุมชนของท่านมีตลาดสำหรับขายผลผลิตทางการเกษตร			
4.3 ท่านสามารถแบ่งปันผลผลิตทางการเกษตรให้กับคนในชุมชน			
4.4 ท่านคิดว่าสมาชิกในครัวเรือนของท่านได้รับอาหารครบตามหลักโภชนาการ			
4.5 ท่านสามารถขายผลผลิตทางการเกษตรของท่านได้ในราคาที่ดีและยุติธรรม			
5. มีความมั่นคงในทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหาร			
5.1 ในชุมชนของท่านมีแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์			
5.2 ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีสภาพพื้นที่ดินที่เหมาะแก่การทำการเกษตร			
5.3 ท่านคิดว่าป่าชุมชนของท่านมีความอุดมสมบูรณ์และเพียงพอต่อความต่อการของคนในชุมชนของท่าน			
5.4 ท่านสามารถหาของจากป่าชุมชนได้อย่างสะดวกและเสรี			
5.5 ท่านสามารถที่จะนำเอาน้ำจากธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้			

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 ค่าความชื่อมั่นครอนบัคแอลฟาแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

ความรู้ฯ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อที่ 1	10.97	9.689	.572	.803
ข้อที่ 2	10.97	9.757	.539	.805
ข้อที่ 3	11.00	9.931	.404	.813
ข้อที่ 4	11.03	9.620	.497	.807
ข้อที่ 5	11.17	9.385	.485	.807
ข้อที่ 6	11.00	10.000	.374	.815
ข้อที่ 7	11.10	9.886	.336	.818
ข้อที่ 8	11.03	9.206	.676	.794
ข้อที่ 9	11.10	9.541	.382	.816
ข้อที่ 10	11.17	10.006	.265	.824
ข้อที่ 11	11.03	10.171	.271	.821
ข้อที่ 12	11.10	9.817	.362	.816
ข้อที่ 13	11.07	9.306	.590	.800
ข้อที่ 14	10.93	9.995	.493	.809
ข้อที่ 15	11.00	9.793	.465	.809

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 15

Alpha = .821

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 2 ค่าความชื่อมั่นครอนบัคแอลฟาแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อความมั่นคงทางอาหารรวมทุกด้าน

รวมทุกด้าน

ความคิดเห็น ฯ	Scale Mean if Item Deleted	Corrected Variance if Item Deleted	Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อที่ 1	57.93	75.306	.374	.887
ข้อที่ 2	58.03	73.275	.512	.883
ข้อที่ 3	58.00	73.655	.569	.882
ข้อที่ 4	58.33	70.989	.584	.881
ข้อที่ 5	58.07	71.444	.672	.879
ข้อที่ 6	58.17	75.316	.331	.888
ข้อที่ 7	58.10	74.369	.397	.886
ข้อที่ 8	58.17	76.075	.251	.890
ข้อที่ 9	58.00	76.483	.338	.887
ข้อที่ 10	58.27	72.685	.534	.882
ข้อที่ 11	57.87	73.844	.558	.882
ข้อที่ 12	57.77	75.013	.528	.883
ข้อที่ 13	57.97	74.585	.534	.883
ข้อที่ 14	58.00	71.586	.771	.877
ข้อที่ 15	58.30	72.769	.503	.883
ข้อที่ 16	58.00	76.621	.373	.886
ข้อที่ 17	58.03	73.344	.506	.883
ข้อที่ 18	58.10	73.059	.585	.881
ข้อที่ 19	57.87	74.326	.571	.882

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นฯ	Scale Mean if Item Deleted	Corrected Variance if Item Deleted	Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อที่ 20	58.23	76.116	.279	.889
ข้อที่ 21	58.03	72.516	.624	.880
ข้อที่ 22	58.07	74.340	.464	.884
ข้อที่ 23	57.87	76.326	.289	.888
ข้อที่ 24	58.10	77.817	.146	.892
ข้อที่ 25	57.93	74.271	.464	.884

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 25

Alpha = .888

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ. พีรชัย กุลชัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร รองคณบดีคณะเทคโนโลยีการเกษตร
2. นางสาว มณีนุช ทิพย์ชิต	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่น คณะเทคโนโลยีการเกษตร (โหนดสุวรรณภูมิ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ง

ประมวลภาพการเก็บข้อมูล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพผนวกที่ 1 การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลงานวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพผนวกที่ 2 สภาพพื้นที่ที่ลงเก็บข้อมูลงานวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวรัชดา นกอยู่
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 14 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์